

ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಗಳು

ಅರಿಕೆ

'ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಗಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿದ್ವತ್ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ೨೦೦೦ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಯೋಜನೆ ಲಿಖಿತ ರೂಪ ಈ ಕೃತಿ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಂಧುತ್ವ ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಭಾಷಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ತರದಲ್ಲಿ ವಿರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅದರ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮದ ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಲೇಖನಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಬಂಧುತ್ವ ಸೂಚಕಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವನ್ನು ಕುರಿತು ಗ್ರಂಥರೂಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ಅದು ಕೈಗೂಡುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಬಂಧುತ್ವ ಸೂಚಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ದೊರಕಿದ್ದರೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ಭಾಗಗಳ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಜುಮೆಯಾದರೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ತಾತ್ವಿಕ ಚರ್ಚೆಯೂ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸ ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ನನಗೆ ಗೌರವದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವಚನಕಾರರ ಕಳ್ಳು ಬಳ್ಳಿ - ಪರಿಕಲ್ಪನೆ' ಎಂಬ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಹಲವರು ಗಮನಿಸಿರಲಾರರು. ಆ ಸಂಪ್ರಬಂಧವೇ ನನ್ನ ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರೇರಕ. ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಆ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಆ ಕುಲಗುರುವಿನ ನೆನಪಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಒತ್ತಾಸೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರಿಗೆ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು 'ವಿದ್ವತ್ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ' ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ : ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತೇನೆ ; ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊಸ ಹೊಸ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಲಗ್ನ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು

ನಮ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ ಅಂದಿನ ಕುಲಪತಿ ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ ಇಂದಿನ ಕುಲಪತಿ ಡಾ. ಎಚ್. ಜೆ. ಲಕ್ಕಪ್ಪಗೌಡ ಅವರಿಗೆ, ಅಧ್ಯಯನಾಂಗದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಡಾ. ಕೆ. ಪಿ. ಭಟ್ ಅವರಿಗೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಮುದ್ರಣ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನೇರವಾದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ, ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಗಣಕ ಕೇಂದ್ರದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕೆ. ಕಲಾಲ್ ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಕೆ. ಕೆ. ಮಕಾಳಿ ಅವರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ.

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿಸುವತ್ತ

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಮತ್ತು ಉಜ್ವಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಧುನಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕವೂ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಘಟನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಮಿತಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಕನ್ನಡಿಗ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ದಾರಿ ಮತ್ತು ಗುರಿ ಎರಡೂ ವಿಭಿನ್ನವೂ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಜನಜೀವನದ ಸರ್ವಮುಖಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ, ಸಂಶೋಧಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿದಾನ್ಯಂತ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಗೆಗಿನ ಅರಿವನ್ನು ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅನಂತಮುಖಿಯಾದ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಅದು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರಿಗೆ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಭೂತ ಆಶಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಬೋಧನೆಗಿಂತ ಸಂಶೋಧನೆ, ಸೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ವಿಶ್ವಂಭರ ದೃಷ್ಟಿ, ಶಿಥಿಲ ವಿವರಣೆಗಿಂತ ಅತುಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನನ್ಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಾಡಿನ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯರ ವಿವಿಧ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಸದೃಶಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವ, ವಿಕಸಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತ ಕಾಯಕ ಇದರ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ನೋಡಿದಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಯಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗದು, ಸಾರ್ಥಕವಾಗದು ಎಂಬಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥೆ ಇದು. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತನ್ನ ಸತ್ವ ಮತ್ತು ಸ್ವತ್ವದೊಡನೆ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಅರಳಿ ನಳನಳಿಸಬೇಕು; ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಕನ್ನಡ ದೇಶೀಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡು, ಸಂಲಗ್ನಗೊಂಡು ಸಮರಸಗೊಂಡು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಗುರಿ. ಈ ಗುರಿಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಕರ್ನಾಟಕತ್ವದ ಉಸಿರಾಗಿ, ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಸಿರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಮಾನವ ವಿಶ್ವಮಾನವನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧನವಾಗಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಬೆಳಕಿನ ಈ ಮಹಾಪಂಥವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಹತ್ತರ ಆಶಯ.

ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯಾಪಕ ಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವ ವಿಶೇಷ

ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರವ್ಯ, ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಚನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ವಿತರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇದು ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ೬೦೦ ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಮಯ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಲೋಕದ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಜ್ವಲಿಸಿರುವ ಇದು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಭಾಷಿಕ ಜಗತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಒಂದು ಜಗತ್ತು. ಮಾನವನ ಶೈಶವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಭೌತಿಕ ಅನುಕೂಲಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊಳಕೆಗೊಂಡು, ಅವನ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಮಿಳಿತಗೊಂಡು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ತಾನು ಕಂಡ ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿದ ನೋಟಗಳನ್ನು, ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಸಂವಹನಗೊಳಿಸಲು ಸಹಜ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಹೊಳೆದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋದ. ಮಾನವ ಜಗತ್ತು ವಿಸ್ತಾರವಾದಂತೆಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆಲ್ಲ ಅವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ, ಕುಟುಂಬಗತವಾದ, ಸಮಾಜಗತವಾದ, ಪರಿಸರಗತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಅಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬೆಳೆದವು. ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಖಚಿತವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರವಾನಿಸುವ ಅವನ ಉದ್ದೇಶ ಬಲಗೊಂಡಂತೆಲ್ಲ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವಿಧ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಗಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೂಪುಗಳನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡೆದವು. ಹೀಗಾಗಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು. ಇವು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಗೆ, ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಗೆ, ಕುಡಿಯೊಡೆದು ಚೆಲ್ಲುವುದಿರ ಬಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ನೆಲೆಗಳಾದವು. ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತೀಕರಣ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಹಸ್ರಾರು ಟಿಸಿಲುಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಷಾ ಲೋಕದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧತೆಗಳು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೂ ಒಂದು.

ಈ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪದ ಭಾಷಿಕ ವಿವೇಚನೆ ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ : ಹಳೆಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಕೃತಿಗಳು ಮೈವೆತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ, ಪ್ರದೇಶ, ಪರಿಸರ, ಜಾತಿ, ವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡದ ಭಾಷೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲು ವಾಸುಕಿಯೂ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಲಿಖಿತ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲೇ ಇಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುವಾಗ ಆಡುಭಾಷೆಯ ಅನಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಳೆಯುವುದು, ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯದ ಮಾತು. ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾದ ಕನ್ನಡ ಜನ ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಬಹುಮುಖೀ ಭಾಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕ ನೆಲೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಕಾಣಿಸುವ ಪದಾವತಾರಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಬೋಧನಾ ವಾಚಕಗಳು ಒಂದು ಭಾಷೆಯ, ಸಮಾಜದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನನ್ಯ ಮತ್ತು ಅನಂತ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಧ್ಯಯನ, ಆಯಾ ಪದಗಳ ಪರಿಸರದ ಬಹುರೂಪಿ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಈ ಪದದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರರ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಭೆಗೂ ತೋರುಬೆರಳಾಗುತ್ತವೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜೀವಾಂಶಗಳನ್ನು ಇವು ಅಣುರೂಪದಲ್ಲಿ ಧಾರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷಾ ತಜ್ಞರು ಈ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸತೊಡಗಿ ಒಂದು ಶತಮಾನವೇ ಕಳೆದಿದ್ದರೂ ಸಮೃದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತಾನೇ ಇವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ತಜ್ಞರ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿದೆ. ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ,

ಡಾ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ, ಡಾ. ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ. ಪಿ. ಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ಡಾ. ಪಾಂಡುರಂಗ ಬಾಬು ಮುಂತಾದ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೆಲವು ಬರಹಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿರುವ ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಕಡೆ ಮತ್ತು ಅವು ಚಿಮ್ಮಿಸುವ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕಡೆ ನಮ್ಮವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಿಸಿಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದ ಡಾ. ಎಸ್.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ ಅವರು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮುವ ಬಂಧುತ್ವ ಸೂಚಕವಾದ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಷಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕಲೆಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ತಮಗೆ ನಿಕಟ ಪರಿಚಯವಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಹೊರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ತತ್ವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪದರೂಪಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ವಿನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶಾಧಾರಿತ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಡಾ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ ಅವರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಪರಿಸರ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುವ ಪರಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕನ್ನೆ ನೆಲವಾಗಿರುವ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅನುಬಂಧಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಲಕ್ಷಿತ ಕ್ಷೇತ್ರವೊಂದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಫಲ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿವೇಚನೆಗೆ ತೋರುಬೆರಳಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಂಥದೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಡಾ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಡಾ. ಎಚ್. ಜೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಗೌಡ

ಕುಲಪತಿಗಳು

೧. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆ ಬುನಾದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯ ಕತೆ, ಗೀತೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ವಾಗ್ಮೂಢಿ ಹಾಗೂ ಹೆಸರುಗಳು ಮೂಲಕ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಸರುಗಳ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ಭಾಷಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಮಹತ್ವ

ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದು. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಪದಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಕೊಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅವು ಕನ್ನಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಬ್ದಕೋಶಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನಗಳಿಲ್ಲ. ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜಾನಪದ ತಜ್ಞರಿಗೂ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ತೆರನಾದ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಭಾಷಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು

ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ದತ್ತವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಪಾರವಾದುದಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಭಾಷಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ನಡೆದಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಲೇಖನಗಳು ಬಂದಿವೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಇತಿಹಾಸ

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶತಕದ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳ ಇತಿಹಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ರಚನೆಯ ಅಧ್ಯಯನವು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. (E.P. Ind xiii. ಪು. ೧೪) ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹಲವು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಾರ್ನೆಟ್ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಬಂಧುವಾಚಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಶುರುವಾಯಿತು. ಕೆ.ಎಸ್. ಮಿಶ್ರಾ ಅವರ Terms of address and second person pronominal usage in Hindi (1977) ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಚಂದ್ರರ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ ಹಾಗೂ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೊಂದು ಮಾದರಿ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿಸದೆ. ಎನ್. ಜೋಸೆಫ್ ಅವರ 'Cultural Impacts in Kinship Terms' (1980), ಸರಸ್ವತಿ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಅವರ Tamil Folk Linguistics Lullaby ; Addressing Between Marriage Practices and Kirship terms in some Dravidian Language (1980), ಎಂ. ಮ್ಯಾನುಲಾ ಅವರ 'Some unique Kinship Terms current in a dialect of Kany Kumari Districe (1981), ಡಿ.ಡಿ.ಶರ್ಮಾ ಅವರ Kinship Terms of reference in Kumauni (1985), ಸೂರ್ಯಕುಮಾರ ಅವರ 'A Socio linguistic study of Names and address system in Telugu' (1986) ಅದರಂತೆ ಪೀಟರ್ ಜೆ. ಕ್ಲಾಸ್ ಅವರ ತುಳು ನಾಡಿನ 'ಬಂಟ ನಾಡವ ಜಾತಿ ಸಂಕೀರ್ಣದ ಬಂಧುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಯನ' (೧೯೭೦) ಇವು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆ, ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಮೌಲಿಕ ಬರಹಗಳಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗೆ ಕೆಲವು ಬರಹಗಳು ಬಂದಿವೆ. ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀ ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ 'ಏನಿ ಗಡಿಂ - ರೀಂ' ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಅತ್ತಿಗೆ', 'ಅಬ್ಬೆ', 'ಬಾಯಿ' ಇಂತಹ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದು ಕೋಶ, ವ್ಯಾಕರಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸೇಡಿಯಾಪು, ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿವೆ.

ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳನ್ನು ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಅಧ್ಯಯನ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನದು. ಬಹುಶಃ ಈ ದಿಶೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಅವರ ವಚನಕಾರರ ಕಳ್ಳು ಬಳ್ಳಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬ ಸಂಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ, ಸಂಬೋಧಿಸುವ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತ ಲೇಖಕರು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ - ತಮ್ಮ, ಅತ್ತಿಗೆ, ಅಳಿಯ - ಅತ್ತಿ, ಇಂತಹ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಂಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಡಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಬಾಬು ಅವರು ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಣೀ ಮೀ ಲೇ ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಪಿ. ಮಹಾದೇವಯ್ಯನವರು ಕನ್ನಡ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗೆಗೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳು ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಂಧು

ವಾಚಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಂಧು ಸೂಚಕ ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿ, ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಿಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶದ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮಾಜೋ ಭಾಷಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಕೆಲಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯಧ್ಯಾಯ ಬಂಧುತ್ವದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಸೂಚಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂಧುತ್ವ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕು ಐದು ಮತ್ತು ಆರರಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಾಯ ಏಳರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯ ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲವು ಪ್ರಬೇಧಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂಬತ್ತರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾ ಬಾಳ್ಯಾ ಗೀತ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಅನುಬಂಧಗಳಿವೆ.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳನ್ನು, ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಸಮಾಜೋ ಭಾಷಿಕ ನೋಟವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೧. ಬಂಧುತ್ವ : ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪ

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧುತ್ವವೂ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ 'Kinship' ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಬಂಧುತ್ವ' ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರರ್ಥ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿ, ಕಳ್ಳು - ಬಳ್ಳಿ, ನೆಂಟರು ಇತ್ಯಾದಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸಮಾಜಜೀವಿ. ಬಂಧು ಬಳಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಒಂಟಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಂಧುತ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಉರು ಗೋಲಿದ್ದಂತೆ 'ಒಂಟಿ ಬಾಳು ಬಾಳೆ?' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜೀವನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕಾದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇತರರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಧುತ್ವ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬರುವುದು. ಪಾಲಕರ, ಪೋಷಕರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅದು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಕುಟುಂಬದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುವುದೂ ಆಗಿದೆ. ಬಂಧುತ್ವವು ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಂಧುತ್ವದೊಡನೆ ಸಮೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳು ಭಾಷಿಕ ರಚನೆಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮ, ಕುಲನಾಮ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರ್ಥಭಾಯಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿವೆ. ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರ ಬಯಕೆ, ಹಾರೈಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಂಪರೆ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೌಲಿಕ ಆಕರಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ರಾಚನಿಕ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಮೂರು ರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು

೧. ಅ. ರಕ್ತಸಂಬಂಧ
ಆ. ಇತರ ಸಂಬಂಧ
೨. ಅ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಬಂಧ
ಆ. ಅನುಷಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧ
೩. ಅ. ಮೂಲ ರೂಪಗಳು
ಆ. ಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳು

ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ತಂದೆ - ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ - ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿ ಇವರ ಮೂಲಕ ವಂಶವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ ಅದು ರಕ್ತಸಂಬಂಧ. ಉದಾ: ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ - ತಂದೆಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ - ತಾಯಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳು ಮುಂತಾದವು. ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧ, ಗುರು - ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ, ನಾಡಿನ ಬಗೆಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ, ಅದರಂತೆ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ, ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಇವು 'ಇತರ ಸಂಬಂಧ'ಗಳ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ತಂದೆ - ತಾಯಿ, ಅಣ್ಣ - ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿ ಇವು ನೇರವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅತ್ತೆ - ಮಾವ - ಅಳಿಯ, ಭಾವ - ಮೈದುನ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ - ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ನಾದಿನಿ - ನೆಗೆವಣ್ಣಿ ಇಂತಹ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳು ವಿವಾಹದಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಆಪ್ತತೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ 'ಅನುಷಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಚಕ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಕನ್ನಡ ಬಂಧು ವಾಚಕಗಳ ರಚನೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವು ನಾಮಪದ ಮತ್ತು ಗುಣವಾಚಕಗಳ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೂಲರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪದಗಳೇ ಮೂಲರೂಪಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು, ಅಪ್ಪ, ಮಾವ, ತಂಗಿ, ಅಣ್ಣ ಮುಂತಾದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಗಳ ಸುಸಂಬಂಧವಾದ ಜೋಡಣೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವು ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ಕನಿಷ್ಠತಮ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ. ಅದರಂತೆ ಎರಡು ಮೂಲ ರೂಪಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯಾವುದೇ ಭಾಷಾ ಘಟಕವನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಹ ರಚನೆಗಳು ಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಇವುಗಳ ಆಂತರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳ ಆಂತರಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಅವುಗಳ ಅಂಗಗಳಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಉದಾ: 'ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ,' ಚಿಕ್ಕ + ಅಮ್ಮ ಈ ಅಂಗಗಳಿಂದ ತಾಯಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳಾದವಳು, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ, ಇವಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳಿರುವ ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 'ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ' ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮನಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಗಸು ಎಂದರೆ ಅಮ್ಮನ ತಂಗಿ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಇತರ ಅಮ್ಮಂದಿರಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವಳಾಗಿರುವ ಅಮ್ಮ ಎಂಬರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಂಗಸು > ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ತ ಪದದ ಅರ್ಥ 'ತಂಗಿ'. ಅದು ಸಮಸ್ತ ಪದದ ಹೊರಗಡೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ (ಅಣ್ಣ), ದೊಡ್ಡಮ್ಮ (ಅಕ್ಕ), ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ (ತಮ್ಮ) ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮೇಲಿನಂತೆಯೇ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು. ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ರಚನೆಯ ಅಧ್ಯಯನವು ಆಕೃತಿಮಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾಷಿಕನಿಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವಿಧಿ - ನಿಷೇಧಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಭಾಷಿಕ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಾಷಿಕನೊಡನೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ 'ಬಂಧುತ್ವದ ಬಳಕೆಗಳು' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧ. 'ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಸಂಬಂಧ' ಮತ್ತು 'ವಿನೋದ ಸಂಬಂಧ'. ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ವಿಧಾನವು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಮಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ತೆ - ಅಳಿಯ, ಮಾವ - ಸೊಸೆಗಳ ಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗೆ ನಿಷೇಧಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ ವಿನೋದ ಸಂಬಂಧ. ಇಲ್ಲಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬಂಧುತ್ವದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ವಿನೋದವೆಂದರೆ ಗೇಲಿ, ಅಣಕ, ಚೇಷ್ಟೆ, ಹಾಗೂ ಲೈಂಗಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅಸಭ್ಯ ನುಡಿಗಳೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಅತ್ತೆ / ಮಾವನ ಮಗ / ಮಗಳು, ಅಕ್ಕ / ತಂಗಿಯ ಮಗ / ಮಗಳು, ಹೆಂಡತಿಯ ಸಹೋದರ, ಸಹೋದರಿ, ಅಜ್ಜ / ಅಮ್ಮ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆ / ತಾಯಿ) ಮೊಮ್ಮಗ / ಮೊಮ್ಮಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ವಿನೋದ ಸಂಬಂಧ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ವಿನೋದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ದ್ವೇಷದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಒಳನೋಟಕ್ಕೆ ಅವೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಣ ನಿಕಟಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾಷಾ ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಂತರವಾಗಿ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ವಿಧಾನ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಂತಹವನ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ, ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನ ಹೆಸರಿಡಿದು ಕರೆಯುವಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಅವರು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ.

'ಇವರು ರಮೇಶನ ತಂದೆ / ತಾಯಿ'

'ಗಿರೀಶ್ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆ'

'ನಮ್ಮ ರೈತ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದರು'

ಆವೇಶದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೈಯುವಾಗ ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲಕ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಬೈಯುತ್ತಾರೆ.

'ಏನು ಕತ್ತೆಯಂತಹದ, ಮುದುಕ ಆದಿ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲ'

'ಶ್ಯಾಣ ಇದ್ದಂಗ ಇದೆ'

'ನಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ಬೊಗಳಬೇಡ'

ಅಳಿಯನನ್ನು ಹೆಸರಿಡಿದು ಕೂಗದೆ ಮಗಳ ಅಥವಾ ಮೊಮ್ಮಗ ಅಥವಾ ಮೊಮ್ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ.

'ವೀಣಾ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ನಾಳೆ ಬರಬಹುದು'

'ಪಾರಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರನ್ನು ಉಟಕ್ಕೆ ಕರೆ'

'ಅಭಿತೇಜ ನಾಳೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಿಮ್ಮ ಮಾಮಾನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ'

ಇಂತಹ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತವೆಯಲ್ಲದೆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಪರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಭಾಷಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಪನಾಮವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ.

'ದುಂಡವನ ಮಗ ಶಂಕರಪ್ಪ'

'ಪಾರಮ್ಮನ ಮಗಳು ಕಾಶಪ್ಪ'

ಬಂಧುತ್ವದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಆ ಬಳಗದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಅತ್ತೆ, ಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನೋನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಬಂಧನವೇ ಬಂಧುತ್ವವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ದತ್ತು ಪದ್ಧತಿ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ವೈಕಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು ದತ್ತುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ತಂದೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ದತ್ತು ಪುತ್ರ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಂಧುತ್ವದ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಪ್ರಧಾನವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಭಾಷಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಲವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಲು ಒಂದೇ ಬಂಧುತ್ವ ಸೂಚಕ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಗೊಂದಲಗಳು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬಂದಾಗ ಒಂದು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಬಂಧುತ್ವದ ಸೂಚಕದ ಜೊತೆಗೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸೇರಿಸುವುದುಂಟು.

'ಈಶ್ವರಪ್ಪ ಕಾಕಾ' (ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ)

'ಶಿವಯೋಗಿ ಮಾಮಾ'

ಸಂಬೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎದುರಿದ್ದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಬಂಧು ಸೂಚಕವನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗೊಂದಲವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಷಿಕನ ಮಾತನಾಡುವ ಧಾಟಿಯಿಂದಲೇ ಆ ಭಾಷಿಕ ಯಾರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವಿದೆ. ಬಂಧುತ್ವದ ಸೂಚಕಗಳೊಡನೆ ಬಂಧು ವಾಸವಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು.

'ಧಾರವಾಡ ಅಮ್ಮ'

'ಮಮದಾಪುರ ಅಜ್ಜ'

'ಜಮಖಂಡಿ ಮಾವ'

ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದೊಡ್ಡ, ಸಣ್ಣ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದಲೂ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದುಂಟು. ದೊಡ್ಡ ಅತ್ತೆ, ಸಣ್ಣ ಅತ್ತೆ, ದೊಡ್ಡ ಮಾವ, ಸಣ್ಣ ಮಾವ, ಹೀಗೆ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮ, ಸ್ಥಳನಾಮ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷಣಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬಂಧು ಸಮೂಹಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಬಂಧುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ದ್ರಾವಿಡ ಬಂಧುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಿಕರಲ್ಲಿ ತನಗಿಂತ ಕಿರಿಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ ಅವರ ಹೆಸರಿಡಿದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ತನಗಿಂತ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಧುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಅಂತಸ್ತುಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಎಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಿಕಗಳ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಭಿನ್ನತೆಯಿದೆ. 'ಮದುಮಗ' ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥವು ಮದುವೆಯ ದಿನ ಅಥವಾ ಆ ದಿನದ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದ ಪದವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಮದುವೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಈ ಪದವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಮದುಮಗ ಪದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬರುವ 'ಮದುಮಗಳು' ಪದದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೈನರೆದ ವಿವಾಹಿತ ಅಥವಾ ಅವಿವಾಹಿತ ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇನ್ನು ಪಡೆಯದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಆ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಿ ಹಿರಿಯ ಪುರುಷ ಬಂಧುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಹಳ ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಔಪಚಾರಿಕತೆಯು ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯ ಸೋದರ ಬಂಧುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಎದ್ದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಹೋದರ ಬಂಧುವಲ್ಲದ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಿಯು ಮನೆಗೆ ಹೊರಗಿನವನಾಗಿದ್ದು, ಆತನನ್ನು ಕಾಮುಕಭೀತಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಣ್ಣೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲವೆ ಅಕ್ಕನ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಂಬಂಧವು ನಿಷೇಧಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಆಕೆಯು ಅವನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಬಾರದು ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಮಾತೃಮೂಲೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾಳೆ.

ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಧನಾತ್ಮಕ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಉದಾ: 'ಅಕ್ಕ' ಪದ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಂಬೋಧನೆಯು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಕ್ಕನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಭಾಷಿಕರೊಡನೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಅಗಮ್ಯ ಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಹಿಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಬಂಧುತ್ವ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ / ಅಕ್ಕ ಎಂಬ ಸೂಚಕ ಪದಗಳ ಸಂಬೋಧನೆಯು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಬಂಧುತ್ವದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂಧುತ್ವವಾಚಕಗಳು ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಿ ಬಂಧುಗಳ ಮತ್ತು ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ನಡುವಣ ಜ್ಞಾತಿ ಪ್ರಬೇಧಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಬಂಧು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಣ್ಣನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ನೇರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಆಕೆಯ ಪಾಲಕರಿಗೆ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿರಿಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಆಕೆಗೆ ತಕ್ಕ ವರನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಹಾಗೂ ಆಕೆಯ ಸುಖ - ದುಖಗಳಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಕಾಳಜಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಕೆ ವಿಧವೆಯಾದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನ ಹೇಳಿ ತವರಿಗೆ ಮರಳಿದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಹಾಗೂ ಆಕೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಲೌಕಿಕ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ಜಾನಪದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಂಧು ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಸೋದರಿಯರ ಗಂಡ ಅಥವಾ ಗಂಡನ ಸೋದರರಿಗೆ ಸಮಾನಾಂತರ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಾಂಶಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಲೋಸುಗ 'ಷಡ್ಡಕ', 'ನೆಗೆಣ್ಣಿ' ಎಂಬ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸಹೋದರರಿಬ್ಬರ ಹೆಂಡಂದಿರರು ಪರಸ್ಪರ ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿಯರೆಂದು ಸೂಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸಹೋದರಿಯರ ಗಂಡಂದಿರು ಪರಸ್ಪರ ಅಣ್ಣ - ತಮ್ಮಂದಿರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ನಾವು ನೆಗೆಣ್ಣಿಯವರು', 'ನಾವು ಷಡ್ಡಕರು' (ಮದುವೆಯ ಮೂಲಕ ಸಹೋದರ - ಸಹೋದರಿಯರು) ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೆಗೆಣ್ಣಿ ಮತ್ತು ಷಡ್ಡಕ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಟತತ್ವ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗ 'ಮಲಮಗ' ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಮಲಮಗನಿಗೆ ತಂದೆಯ ಉಪಪತ್ನಿ 'ಮಲತಾಯಿ' ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಲತಾಯಿಯರಿಗೆ ಮಲಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ

ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಪಾತ ಧೋರಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಮಲಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಲತಾಯಿಯು ಮೇಲೆ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯ ಇರುವುದೇಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಷಡ್ಧಕ, ನೆಗೆಣ್ಣೆ, ಮಲತಾಯಿ, ಮಲಮಗ ಇವರ ಬಾಂಧವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧವು ತುಂಬ ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬಂಧು ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ನೆಂಟರು' ಎನ್ನುವ ಪದವು ಭಾಷಿಕರೊಬ್ಬರ ಬಂಧುಗಳಾಗಿರುವ ಸ್ಥೂಲ ಪರವಾಗಿದೆ. ಬಂಧುವಾಚಕ ಪದಗಳು 'ನೆಂಟರು' ಪದದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. 'ನೆಂಟರು' ಎಂದರೆ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಪದವು ಸಮಾನಾಂತರ ಮತ್ತು ವಿವಾಹ ಯೋಗ್ಯ ರಕ್ತ ಬಂಧುಗಳ ಹಾಗೂ ವೈವಾಹಿಕ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಸಂಬಂಧ ಗಾಢವಾಗಿ ಬೆಸೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಸಮತೋಲತೆಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ನೆಂಟರು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಧುವಾಚಕಗಳು ಭಾಷಿಕರು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ. ಬಂಧುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಮನಸ್ತಾಪಗಳನ್ನು, ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ವಲಯದ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತವೆಯಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಬೆಸೆಯುತ್ತವೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿತ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

(ಸಂಖ್ಯಾಗೊಂದಲ / ಚುಕ್ಕೆ ಚಿಹ್ನೆಯ ಗೊಂದಲ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೆಲವು ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲ)

೨. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ

ಭಾಷೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪರ್ಕ. ಭಾಷೆಯಷ್ಟು ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೇರಾವ ಸಂವಹನಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರು ಪರಸ್ಪರ ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ, ಅದರ ಬಳಕೆಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರೆ ಸಮಾಜೋ ಭಾಷಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಅಂತಸ್ತು, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸು, ಇಂತಹ ಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳು ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಏಣಿ ಶ್ರೇಣಿ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಳಕೆಯ ವಿಭಿನ್ನತೆಯ ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಂತರು ಶ್ರೀಮಂತರ ಜೊತೆಗೆ ಬಡವರು ಬಡವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವುದುಂಟು.

ಭಾಷಾಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳು ಬಳ್ಳಿ, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯಗಳು. ಇವುಗಳ ಸಂಘಟನೆ, ರಚನೆ, ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಮುಂತಾದವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಭಾಷಿಕರ ಪರಸ್ಪರ ಅರಿವು, ಅನುಭವ, ಪ್ರಭಾವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಿಗಿಂತ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸ್ಥಾನ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗಿಂತ ಉನ್ನತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಭೂ ಒಡೆಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು, ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿಗಳು ಬೇಧಗೊಂಡಿವೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತವರಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನ್ಯತೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಭಾಷಿಕರು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ಸ್ತರದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಭೂಕಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದುಡಿದು ಭೂ ಒಡೆಯನಾಗಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಭೂ ಒಡೆಯ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಕಾರ್ಮಿಕನಾಗಬಹುದು. ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಲನೆ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಗತಿ ವಿರೋಧಿಯೂ ಆಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳು ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸದ ಪ್ರಧಾನ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ. (ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮ್ಯ - ವೈಷಮ್ಯಗಳನ್ನು ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.) ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವು ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಅಂತಸ್ತಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು (ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವೆಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜನರ ಗುಂಪು). ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವು ಭಾಷಿಕರ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗದಂತೆ ಜಾತಿಯೂ ಸಹಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಅದೇ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದು ಆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲು - ಕೀಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚ್ಚ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರಿದರೆ ಹರಿಜನರು ಕೆಳ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಡೆದರೆ ಸಮುದಾಯ ವಕ್ರ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕುಲಕಸಬುಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದವರು ಅರ್ಚನೆ, ವೈಶ್ಯರು ವ್ಯಾಪಾರ, ಕುಂಬಾರರು ಮಡಿಕೆ ತಯಾರಿಸುವುದು, ಶೂದ್ರರು ಚರ್ಮಹದಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಈಗ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಭಾಷಿಕರ ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಜಾತಿಯಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು ಆ ಭಾಷೆಯ ರಚನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳ ಬದಲಾವಣೆಗೆ (ಧ್ವನಿ, ಪದ, ವಾಕ್ಯ) ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರಚನೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮನೆಯಾಗ (ಮನೆಯಲ್ಲಿ), ಹೋಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ (ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ) ಎಂಬ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು 'ಮನ್ಯಾಗ', 'ಹೋಗುದುಲ್ಲ' ಎಂಬಂತಹ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದೇ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭಾಷಿಕರು ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದುಂಟು. ಉದಾ : ಲಿಂಗಾಯತರು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸ್ಥಿತಿವಂತ ಲಿಂಗಾಯತರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. 'ಮಲ್ಲ ಊರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಬಂದ್ವಿಯಾ?' 'ಸಣ್ಣ ದನಿ ಮಲ್ಲ ನಮಸ್ಕಾರ', ಹಾಗೆಯೇ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಲಿಂಗಾಯತರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಏಕವಚನದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವರು. 'ಕಲ್ಯಾ ಬಾರಲೇ,' 'ಲೇ ರಾಮ್ಯಾ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಂಟೇ 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಏಣಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನವರು ಕೆಳವರ್ಗದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಏಕವಚನದಿಂದ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಳವರ್ಗದ ಹಿರಿಯರು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನವರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. 'ಸಣ್ಣದನಿ ಪತ್ರೈಪ್ಪ ಸಾಹುಕಾರರು ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.' 'ಈರಣ್ಣ ಸಾಹುಕಾರರೇ ನಮಸ್ಕಾರ' ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಂಬೋಧಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪಾಲಕರ ಜೊತೆಗೆ, ಗುರು ಹಿರಿಯರ ಜೊತೆಗೆ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವ್ವ, ಅಣ್ಣ, ಅಜ್ಜ, ಅವ್ವ ಮುಂತಾದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲವೇ ಕುಲನಾಮ ಹೆಚ್ಚಿ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಉದಾ: ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಚಳಿಕಾಸುತ್ತಾ ಹಿರಿಯರು, ಮಕ್ಕಳು ಪರಿಚಿತರು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆಗ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ತಂಡಿಭಾಳ ಐತಿ' 'ತಂಡ್ಯಾಗ (ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ) ಹೋಲಕ್ ಹೋಗಾಕ್ ಆಗುದಿಲ್ಲ', 'ಇನ್ನಪ್ಪ ಹುಲ್ ಹಾಕ್' ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದುಂಟು. ಇದರಿಂದ ಭಾಷಿಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಎದುರಾದ ಪರಿಚಿತರನ್ನು 'ಊಟಾಯಿತಾ' ಎಂದು ಕೇಳುವುದುಂಟು, ಅದು

ಅಸಹಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಭಾಷಿಕ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಾಗ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಗೊಳಿಸುವಾಗ ಈ ತರಹದ ಮಾತಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಸಮುದಾಯದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸದಸ್ಯರ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ 'ಲೇ ಮಲಿಕ್ಯಾ ನೀರ್ ಬಿಡಲೇ', 'ಯಾಕೋ ತಲಾಠಿ ನಿನ್ನೆ ಯಾಕ್ ಬರಲಿಲ್ಲ' ಹೀಗೆ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು, ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ದಬಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರ ವರ್ಗ, ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಭಾಷಿಕರೊಡನೆ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಮುಂತಾದ ಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳು ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಪ್ರೌಢರಿಗೆ, ವಯಸ್ಸಾದವರಿಗೆ, ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಗೌರವವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಜ್ಜ, ಅಣ್ಣ, ಯಜಮಾನ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಹಿರಿಯರು ಎದುರಾದಾಗ 'ನಮಸ್ಕಾರ ಅಜ್ಜಾ / ಸಾರ್' ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ವಯಸ್ಸಾದವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. 'ಮುದುಕಾದಿ ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದೆ', 'ಮುದುಕಾದಿ ತಿಳಿಯುದಿಲ್ಲ?' ಎಂಬ ಕಟಕಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವುದುಂಟು. ಇಂತಹ ಅಸಮಾನತೆ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಡಿಮೆ. ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಯ ನಾಜೂಕತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಲೈಂಗಿಕ ಭಾವನೆ ಬರಬಾರದೆಂದು ಅಥವಾ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಅಣ್ಣ, ಅಕ್ಕ. ಇಂತಹ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. 'ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬಂದ್ರು ಜಾಗ ಬಿಡಿ', 'ಆಯ್ತು ಅಣ್ಣಾರಿ'. ಗಂಡಸರು ಗಂಡಸರ ನಡುವೆ, ಹೆಂಗಸರು ಹೆಂಗಸರ ನಡುವೆ ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತತೆ, ಸಹಜತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಗಂಡಸರು, ಹೆಂಗಸರ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯ - ರೋಗಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ - ಗಿರಾಕಿ, ತಂದೆ - ತಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ಬರಹದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ತಂದೆ - ತಾಯಿ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಉದಾ: ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾದರೆ ಹಳೆ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ ಎಂಬ ರೂಪಗಳು, ಕೆಳವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಯ್ಯ ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಭಾಷಾ ಸಾಮುದಾಯವು ಭಾಷಿಕರ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಲೆ, ಭಾಷೆಯು ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೈದಳೆಯುವುದರಿಂದ ಭಾಷಿಕರು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವಾಗ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವರು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಭಾಷಿಕನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗುವನು. ಭಾಷಿಕನು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಅರಿವಿನಿಂದ, ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಸಂಬೋಧನ ರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಭಾಷಿಕರು ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಡಕಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗೆ 'ಭಾಷೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕರಣ' ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜೀಕರಣ ಕ್ರಿಯೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಗಳನ್ನು ತಲುಪಲು ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿ ಬಳಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸವು ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಅ. ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗ ಸಮಾಜದ ಅಭಿನ್ನ ಅಂಶಗಳಾದರೂ ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ವೈಷಮ್ಯಗಳುಂಟು

ಜಾತಿವರ್ಗ	
೧. ಚಲನಶೀಲತೆ ಕಡಿಮೆ, ಭಾಷಿಕರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.	ಮುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ, ಭಾಷಿಕರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿತವಾಗುತ್ತದೆ.
೨. ಭಾಷಿಕರಲ್ಲಿ ಮಡಿ, ಮೈಲಿಗೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಭಾಷಿಕರ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೇರುತ್ತದೆ.	ಇಂತಹ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ
೩. ಜಾತಿ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಪಾರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. (ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸು. ೩೦೦೦ ಜಾತಿಗಳಿವೆ.)	ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ಗಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವರ್ಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸೀಮಿತ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಮೇಲುವರ್ಗ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗ ಎಂಬ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಿವೆ.
೪. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಒಳಬಾಂಧವ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.	ಇದು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ. ಒಳಬಾಂಧವ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಮಾಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ.

ಆ. ಮನೋವೈತ್ತಿಯೆಂದರೆ 'ಅಂತರ್ಗತ ಬಯಕೆ', ಭಾಷಾ ಮನೋವೈತ್ತಿಯೆಂದರೆ (Language Attitude) ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭಾಷೆಗಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುವ ಒಲವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾಷಾ ಮನೋವೈತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷಿಕರ ಭಾಷಾ ಮನೋವೈತ್ತಿಗಳು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿರಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ತಟಸ್ಥವಾಗಿರಬಹುದು. ಭಾಷಾ ಮನೋವೈತ್ತಿಯು ಭಾಷಿಕರು ಸಂಪರ್ಕವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಇ. ಭಾಷಿಕರು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಡುನುಡಿಯನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಶಿಷ್ಟರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುವಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ದ್ವಿಸ್ತರತೆ (Diglossia) ಎನ್ನುವರು. ೧೯೫೯ರಲ್ಲಿ ಫ್ರ್ಯೂಸನ್ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದನು.

೪. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಭಾಷಿಕ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಭಾಷಿಕರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷಿಕರ ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭೂ ಮಾಲಿಕ - ಹಿಡುವಳಿದಾರ, ಒಡೆಯ - ಸೇವಕ, ಸ್ನೇಹಿತರು ಹಾಗೂ ಅಪರಿಚಿತರು ಇವರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಅವರವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರ ಯಾವ ರೀತಿ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಾಷಿಕ - ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭೂ ಮಾಲಿಕ - ಹಿಡುವಳಿದಾರ

ಭೂ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ (ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲರೂ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು). ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೆಲವು ನಿರ್ಬಂಧನೆಗಳನ್ವಯ

ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಅಥವಾ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ (ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವವ ಅಥವಾ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವ) ಹೆಚ್ಚುವುದುಂಟು. ರೈತರೆಲ್ಲರೂ ಗೇಣಿದಾರರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ ಹೊಂದಿದ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ದುಡಿಯುವ ಜನರಿರುವ ರೈತರು ಇತರರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಗೇಣಿ ಹಿಡಿಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೂ ಮಾಲೀಕ ಹಾಗೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಹೆಸರು ಅಥವಾ ಕುಲನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

ಭೂ ಮಾಲೀಕ : ಸೋಮಲಿಂಗಪ್ಪ ಅಥವಾ ರುದ್ರಾಪುರ ಸಾಹುಕಾರರೆ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ನೌಕರಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ೪ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ದುಡಿಯುವವರಿದ್ದೀರಿ. ನಮ್ಮ ಹೊಲವನ್ನು ನೀವೇ ಮಾಡಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೧೦ ಚೀಲ ಜೋಳ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀವೇನು ಅನ್ನುತ್ತೀರಿ?

ಸೋಮಲಿಂಗಪ್ಪ : ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಅಜ್ಜರವರೇ ಅಥವಾ ಬಿದರಿ ಅಜ್ಜನವರೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ತಿಳಿಯಿತು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ೧೦ ಚೀಲ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ೬ ಚೀಲ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಭೂಮಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಆದಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಭೂ ಮಾಲೀಕ ಹೆಚ್ಚು ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗೇಣಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರ, ಮನೋವೃತ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ ಹಿಡುವಳಿದಾರ, ಭೂ ಮಾಲೀಕನನ್ನು ಓಲೈಸುವುದುಂಟು.

ಭೂ ಮಾಲೀಕ : ಸೋಮಲಿಂಗಪ್ಪನವರೆ ನಮಗೂ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೋಮಲಿಂಗಪ್ಪ : ಬಿದರಿ ಅಜ್ಜನವರೆ ೭ ಚೀಲ ಅಥವಾ ೭ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಮಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಗೇಣಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಭೂ ಮಾಲೀಕ : ಸೋಮಲಿಂಗಪ್ಪನವರೆ ಆಗಲಿ, ಭೂಮಿ ಹಾಳು ಬಿಡಬೇಡಿರಿ.

ಗೇಣಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಯುವುದುಂಟು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಜ್ಜ, ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ ಇಂತಹ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳು ಆವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಭೂ ಮಾಲೀಕ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ 'ಕಣ್ಣೀಲೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ಒಡೆಯ - ಸೇವಕ

ಈ ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸವು ಎಲ್ಲ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿ, ಗುಮಾಸ್ತ, ಸಿಪಾಯಿ, ಭೂ ಮಾಲೀಕ, ಆಳು, ಕೂಲಿಕಾರ ಮುಂತಾದವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಕವಚನದಿಂದ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಅಥವಾ ಕುಲನಾಮ ಬಳಸುವುದುಂಟು.

ತಹಶೀಲದಾರ : ಬಾರೋ ಹಡಪದ ಅಥವಾ ಮಾರುತಿ ಈ ಪತ್ರ ಬೇಗ ಜಿರಾಕ್ಸ್ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡ ಬಾರಪಾ.

ಮಾರುತಿ : ಹೂಡ್ರಿ ಸಾಹೆಬರೆ ಅಥವಾ ಹೂಡ್ರಿ ಸಾರ್

ಕೆಳದರ್ಜೆಯವರು ಮೇಲದರ್ಜೆಯವರನ್ನು ಸಾಹೇಬ್, ಮೇಷ್ಟ್ರು ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ಭೂ ಮಾಲೀಕ : ಯಾಕಲೇ ನಿಂಗ್ಯಾ, ನಿನಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಗಳೆ ಹೂಡ್ಯಾಕ್ ಬರುದಿಲ್ಲ. ಈ ತಿಂಗಳೆ ನಿನಗ ಪಗಾರ ಕೂಡುದಿಲ್ಲ.

ನಿಂಗಪ್ಪ : ಸಾಹುಕಾರರೇ ಹಂಗ ಮಾಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ, ನನ್ನ ಹೂಟ್ಟಿ ಮ್ಯಾಲ ಕಾಲ ಹಾಕಬ್ಯಾಡ್ರಿಪಾ

ಭೂ ಮಾಲೀಕ : ನಿಂಗ್ಯಾ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಚಂದಚಾಗಿ ಗಳೆ ಹೂಡಿಬೇಕು.

ನಿಂಗಪ್ಪ : ಧನಿ, ಆಗಲಿ.

ಭೂ ಮಾಲೀಕನ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ದರ್ಪ ಇದ್ದರೆ ಕೂಲಿಕಾರನ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ದೈನ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಗಳು ಕೂಲಿಕಾರರನ್ನು ಶೂಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೂಲಿಕಾರರೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವವರು ಅವರಿಗೆ ಅವರು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೂಲಿ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಕೂಲಿಕೂಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪಾದನೆ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಗಳು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭೂ ಒಡೆಯನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಸೇವಕರು ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಕುದುರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಭೂ ಒಡೆಯ ಹಾಗೂ ಆತನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸೇವಕನು ಮನೆಯ ಸದಸ್ಯನಂತೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

ಭೂ ಒಡೆಯ : ದ್ಯಾವಣ್ಣ ನಾಳೆ ಕೆರಿ ದಂಡಿಗಿ ಮ್ಯಾಗ ಶೇಂಗಾ ಒಣಕ್ ಹಾಕೂಣ ಮನೆಗೆ ಬೇಗ ಬಾರಪಾ

ಭೂ ಒಡೆಯನ ಹೆಂಡತಿ : ದ್ಯಾಮಣ್ಣ ಮೂದಲ ಉಟ ಮಾಡಿ, ಗಟ್ಟಿ ಆಗು ನಂತರ ನಿನ್ನ ದಗದಾ ಶುರು ಮಾಡಪಾ.

ದ್ಯಾಮಣ್ಣ : (ಅಕ್ಕಾ / ಅಣ್ಣಾ ಎನ್ನುತ್ತಾ) ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಣಿ ಶ್ರೇಣಿಯ ಬದಲು ಸಮತಾ ಮನೂಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇವಕರು ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನನ್ನು ಅಪ್ಪಾ, ಸಾಹುಕಾರ, ಧಣಿ, ಒಡೆಯ ಮಾಲೀಕ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದರೆ, ಯಜಮಾನಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಾ, ಅಮ್ಮಾ, ಸಾಹುಕಾರತಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ - ಭಕ್ತ

ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಹಲವಾರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳು, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗುರುಗಳು, ಮುಸ್ಲಿಂ ಮುಲ್ಲಾಗಳು, ಜೈನಮುನಿಗಳು, ವೀರಶೈವ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು, ಚರ್ಚು, ಬೌದ್ಧವಿಹಾರ, ಮಸೀದಿ,ಬಸದಿ ಹಾಗೂ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ತಿರುಳನ್ನು ಜನತೆಗೆ ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಪ್ರವಚನ, ಪಠಣ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡುವರು. ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಕ್ತರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೂಚಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತ : ಸ್ಯಾಮೀಜಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?

ಸೇವಕ : ಸ್ಯಾಮಿಗಳು ಪವಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ), ಸ್ವಲ್ಪ ಕುತಕೂಳ್ಳಿರಿ

ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ : ಓ ಓ ಬನ್ನಿರಿ, ಹೇಗಿದ್ದೀರಾ? ಕೆಲಸ ಇದ್ದಾಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಕ್ತ : ಇಲ್ಲ ಸ್ವಾಮೀಜಿ, ನಿಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ ಸದಾ ಇರಲಿ, ನಾಳೆ ಮಗನ ಮದುವೆಯಿದೆ. ತಾವು ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ : ಕಲ್ಲಪ್ಪ ನಿಮ್ಮ ಮಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಬರುತ್ತೇವೆ.

ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು 'ಸಾಹೇಬ'ರೆಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರನ್ನು ಏಕವಚನವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲವೆ ಕುಲನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಭಕ್ತರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು 'ಸ್ವಾಮೀಜಿ', 'ಸ್ವಾಮಿಗಳು', 'ಬುದ್ಧಿ', 'ಅಪ್ಪಾಗೋಳ್', 'ಅಜ್ಜಾಗೋಳ್', 'ಗುರುಗಳು', 'ಪೂಜ್ಯರು' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಠಗಳ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. 'ನಾಗನೂರು ಶ್ರೀಗಳು', 'ಕೊಟ್ಟೂರು ಶ್ರೀಗಳು', 'ಸತ್ತೂರು ಶ್ರೀಗಳು' ಮುಂತಾದವು. ಮದುವೆ, ಜಾತ್ರೆ. ಉತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಾಗ ಭಕ್ತರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ 'ನಾಳೆ ನಾಗನೂರು ಮಠದ ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಶ್ರೀಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಪುನೀತರಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೋರುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಒಂದು ಸಮುದಾಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಗೌರವವಿರುತ್ತದೆ.

ಸ್ನೇಹಿತರು

ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮ ಮನಸ್ಸು, ಸಮ ವಯಸ್ಸು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಗೆಳೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸ್ನೇಹತ್ವದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಮವಯಸ್ಸಿನ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲವೆ ಕುಲನಾಮಗಳಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಪಾಟೀಲರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿರಿ, ನಾನು ಬರ್ತೇನ್'

'ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಪಾಟೀಲ ಎನ್ನುವವರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡ್ತಾರೆ'

'ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತ ಮಲ್ಲ ಎನ್ನುವವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ'

ಗೆಳೆತನದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಸಲಿಗೆಯಿದ್ದರೆ ಏಕವಚನವು ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವುದುಂಟು.

'ಏ ರಾಜಾ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಟೈಂ ಆಗಿದೆ ಬಾರೋ'

'ಬಿರಾದಾರ ಏನ್ ಮಾಡಾಕ್ ಹತ್ತಿಯೋ'

ಸಲಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಾರಲೆ, ಬಾರಲೋ, ಬಾಸ್ವಾಮಿ, ಬಾರಯ್ಯ, ಬಾರಾಕೋ ಮುಂತಾದ ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ನಿಕಟತ್ವ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ 'ರೀ' ಬಳಕೆಯುಂಟು. 'ನಮಸ್ಕಾರ ಬಿರಾದಾರವರೆ ಮತ್ತೇನು ವಿಶೇಷ'. ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯರು ಸ್ನೇಹಿತರಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ ಏಕವಚನ ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'ಯಾಕೆ ನಿನ್ನೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ?'

ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೇಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಸಲಿಗೆಯಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು. ಉಳಿದೆಡೆ ಅವರ ಹೆಸರು ಅಥವಾ ಕುಲನಾಮ ಬಳಸುವುದು.

ಅಭಿತೇಜ : 'ದಖನಿಯವರೇ ಅಥವಾ ಮಮತಾ ಅವರೇ ನಿನ್ನ ನಾನು ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ಹಿಸ್ಟರಿ ನೋಟ್ಸ್ ಕೊಡುತ್ತಿರಾ?'

ದಖನಿ : 'ಅಭಿತೇಜ ಅವರೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಬೇಗ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕು'. ಹುಡುಗಿಯರಿಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲವೆ ಕುಲನಾಮ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು.

ಕಮಲೆ : ರಾಧಾ ನಾಳೆ ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುದಿಲ್ಲ. ಮೇಡಂ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳು

ರಾಧಾ : ಆಯ್ತು ಹೇಳಿನಿ

ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಏಕವಚನ ಬಳಸುವುದು. 'ಏ ಕಾಶಿ ಲವುಟ್‌ಬಾರ್ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗುಣು'. ಸ್ನೇಹ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಸ್ಥಾನ ಮಾನಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅಪರಿಚಿತ - ಪರಿಚಿತ

ಭಾಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಸಮ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಾಗ ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು. ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರಿದ್ದರೆ 'ತಾತ, ಅಜ್ಜ' ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು.

'ಅಣ್ಣಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗ ಬಿಡಪಾ, ನನ್ನ ಕಾಲು ನೋವಾಗಿದೆ'.

'ಯಜ್ಜಾ ನಿನಗೆ ಯಾರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ?'

'ಯಮ್ಮಾ ಬದನಿಕಾಯಿ ಹೆಂಗ ಕಿಲೋ?'

ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ 'ತಂಗಿ', 'ತಮ್ಮ', 'ಅವ್ವ', ಎನ್ನುವುದು. ಅವರು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ತಾತ' / 'ಅಜ್ಜ', ಎನ್ನುವುದು.

'ಏ ತಂಗಿ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಸರಿದು ಕೂಡಿ'

'ಯಜ್ಜಾ / ತಾತ ಅಥವಾ ಅಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಇಲ್ಲ'

ಹುಡುಗಿಯರು ಸಮ ವಯಸ್ಸು ಪರುಷರನ್ನು 'ಅಣ್ಣಾ' ಎಂದೂ ಸಮ ವಯಸ್ಸು ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು 'ಯಕ್ಕಾ' ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು.

'ಅಣ್ಣಾ, ನಾನು ನೀರ ತರತೇನ್ ಕ್ಷಡ ಕೊಡು'

'ಅಕ್ಕಾ ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ ಹೆಂಗ್ ಕಿಲೋ'

ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಲೈಂಗಿಕತೆಯ ಭಾವನೆ ಬರಬಾರದೆಂಬುದೇ ಅದನ್ನು ಹೀಗೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಸಹೋದರತ್ವದ ಭಾವನೆ ಬರಬೇಕೆಂಬುದೇ. 'ಅಣ್ಣಾ' - 'ಅಕ್ಕಾ' ಎಂಬ ಸಹೋದರತ್ವ ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶ. ಇಬ್ಬರು ಸಮ ವಯಸ್ಸು

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಅಕ್ಕಾ ನಿನ್ನ ಕೂಸ್ ಎಷ್ಟು ತಿಂಗಳದಿದೆ?' ಅವಳು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 'ಅಕ್ಕಾ ಐದು ತಿಂಗಳದಿದೆ'. ಪರಸ್ಪರರು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವಾದರಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ಇಬ್ಬರು ಅಪರಿಚಿತ ಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಸಾರ್' ಎಂದೂ, ಇಬ್ಬರು ಅಪರಿಚಿತ ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಮೇಡಂ', 'ಟೀಚರ್' ಎಂದೂ, ಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾವಂತರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಮೇಡಂ', 'ಟೀಚರ್' ಎಂದೂ, ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾವಂತರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಸಾರ್', 'ಅಣ್ಣಾರ್' ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಅಪರಿಚಿತರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಾಗಲಿ, ನಿಕಟತ್ವವಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತತ್ಕಾಲಿನ ಸಂಬಂಧ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಪರಿಚಿತರು ಪರಿಚಿತರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅಕ್ಕಾ, ಅಣ್ಣಾ, ಅಜ್ಜ, ಅಮ್ಮ, ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆಂಟಿ, ಅಂಕಲ್, ಮಾಮ ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಹಾಗೂ ನಿಕಟತ್ವ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮುದಾಯದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರು ಆಂತರಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

೫. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಶ್ರಿತರು ಹೀಗೆ ಬಂಧುಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಕುಟುಂಬವೆನ್ನಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸದಸ್ಯರು ಒಂದೇ ಕಡೆ ವಾಸಿಸುವುದುಂಟು. ಕುಟುಂಬವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿನಿಮಯ, ಸದಸ್ಯರ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಸದಸ್ಯರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ತೆ - ಮಾವ - ಭಾವ - ಸೊಸೆ ಮುಂತಾದ ಸದಸ್ಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಭಿನ್ನ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದ ಭಾಷಾ ವಲಯದ ಭಾಷಿಕರ ಸಮಾಜೋ ಭಾಷಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಂದೆ / ತಾಯಿ - ಮಗ / ಮಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆತ್ತವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ 'ತಂದೆ' 'ತಾಯಿ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಳಕೆಯ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ: ಗಂಡಸಿನ ಅಥವಾ ಹೆಂಗಸರ ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ (ಅಣ್ಣ, ಅಯ್ಯನಂತೆ) ಸೇರುತ್ತವೆ. (ಮಹಾದೇವಪ್ಪ, ಚನ್ನಪ್ಪ), ಗಂಡಸರನ್ನು ಅಥವಾ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಇವು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗಲೂ ಬಳಸುವುದುಂಟು (ಬಾರಪ್ಪ, ಬಾರಮ್ಮ) ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವಗಳಿಂದ ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಬಳಸುವುದುಂಟು. (ಅಪ್ಪಾರ / ಅಮ್ಮಾರ ತಾವು ಹೇಳಬೇಕು) ಒಂದು ವಸ್ತು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಬಳಕೆ ಯಾಗುವುದುಂಟು. ಇದು ಅದರಪ್ಪ (ರೂಢಿ)

ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ 'ಅಪ್ಪ' ಎಂದೂ ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ತಾಯಿ / ತಂದೆ ಪದಗಳಿಗಿಂತ 'ಅಪ್ಪ' / 'ಅಮ್ಮ', 'ಅಪ್ಪ' ಎಂಬ ಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಪ್ಯಾಯನವಾದುದು. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ 'ಅಪ್ಪ', 'ಅಪ್ಪ'ಗಳನ್ನು 'ತಂದೆ' / 'ತಾಯಿ'ಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದೆ ಹೊರತು 'ತಂದೆ' 'ತಾಯಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ ಅಪ್ಪ ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು. ಅಪ್ಪ ಅಪ್ಪ ಪದಕ್ಕಿರುವ ಭಾವಸಂಪತ್ತು, ಕಳ್ಳು ಬಳ್ಳಿತನ ತಂದೆ / ತಾಯಿ ಪದಗಳಿಗಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ / ಅಪ್ಪ ಬದುಕಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಅಪ್ಪ, ಅವ್ವ / ಅಮ್ಮ ಇವುಗಳಿಂದಾದ ಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ವಲಯ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯು ತಂಗಿ ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಚಿಗವ್ವ' [ಚಿಕ್ಕ+ ಅವ್ವ] ಎಂದೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ' [ಚಿಕ್ಕ + ಅಮ್ಮ] ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ 'ಮಾವಂಶಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಬಹುಶಃ ಅದಕ್ಕೆ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಭಾವ ಇರಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ತಂದೆಯ ತಮ್ಮ ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಗಂಡನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ 'ಕಾಕಾ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ದೊಡ್ಡವ್ವ', 'ದೊಡ್ಡಮ್ಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಂದೆಯ ಅಣ್ಣ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಗಂಡನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ದೊಡ್ಡಪ್ಪ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಮರಾಠಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ 'ಬಾಬಾ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಂದೆ, ತಾಯಿಯರಿಗೆ 'ಫಾದರ್', 'ಮದರ್' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಮಕ್ಕಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ಡ್ಯಾಡಿ', 'ಮಮ್ಮಿ', 'ಆಂಟಿ', 'ಅಂಕಲ್' ಎಂಬ ರೂಪಗಳೇ ಈಗ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿವೆ.

ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಮಕ್' ಎಂಬುದು ಸಂತಾನಾರ್ಥಕ ಪದ. ಅದರಿಂದಲೇ 'ಮಗ', 'ಮಗಳು' ರೂಪಗಳು ಬಂದಿರಬಹುದು. 'ಮಗ' ಪದದಿಂದ ದತ್ತುಮಗ, ಸಾಕುಮಗ ಪದಗಳು ಸಾಧಿತವಾಗಿವೆ. ಮಗನ ಅಥವಾ ಮಗಳ ಮಗ ಮೊಮ್ಮಗನಾದರೆ, ಮಗಳು ಮೊಮ್ಮಗಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮಗಳನ್ನು ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ಮಗನ / ಮಗಳ ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ 'ಮರಿಮಗ' 'ಗಿರಿಮಗ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಮಗ, ಮಗಳು, ಮೊಮ್ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗಳು ರೂಪಗಳು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ತಂದೆ / ತಾಯಿಯರು (ಯಾವಾಗಲೂ) ತಮ್ಮ ಮಗ / ಮಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

'ಪಾರವ್ವನೀರ ತರೋಗವಾ, ಕುಡಿಯಾಕ್ ನೀರಿಲ್ಲ';

'ದುಂಡವ್ವಯಾಳೆ ಆಗೇತಿ ಹೊಲಕ್ ಹೋಗಪಾ'

'ದುಂಡಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿ ಪಾರಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆ'

ಕೆಲವು ವೇಳೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. 'ತಂಗಿ / ತಮ್ಮ ಒಂದ್ ಚರಿಗಿ ನೀರ್ ಕೊಡವಾ' ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವರ ಬಗೆಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವಿದೆ. 'ತಂದೆ ನನ್ನಡದವ್ವ ಒಂದು ಬಳುವಲಿ ಕಳಿಸು', 'ಅಂಗಳ ತುಂಬ ಎಳಿಗರ ತವರೂರು ಜಂಗೂಳಿ ಬಂದ್ರ ಕರೆಯಾಕ' 'ಮಳೆಯು ಬಂದರು ಬರಲಿ ಮರದ ಮೇಲಿರುವೆ', 'ಮಳೆ ನಿಂತ್ತು ಮರದಡಿ ಬಿಡದ ಹಡದವ್ವ ನೀ ಬಿಟ್ಟೆ ನಿನ್ನ ಮನ ಬಿಡ', ತಂದೆ ತಾಯಿ, ಮಗ, ಮಗಳ ಸುತ್ತ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಗಾದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಅಪ್ಪಗ್ ಅಪ್ಪಾ ಅನ್ನದವ್ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನು ಅಪ್ಪಾ ಅಂದಾವೆ', 'ಅಪ್ಪನೆಟ್ಟ ಆಲದ ಮರವಾದರೆ ನೇಣಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ?', 'ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ, ಉಪ್ಪಗಿಂತ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ', 'ತಾಯಿ ಮಾತ ಕೇಳದವ ನಾಯಿಗೆ ಬೇಡದ ಅರಿವೆ', 'ತಾಯಿ ಇದ್ದರೆ ತವರೆಚ್ಚು, ತಂದೆ ಇದ್ದರೆ ಬಳಗೆಚ್ಚು', 'ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಕಷ್ಟ ಇದ್ದ ಮೇಲೆ ನಾನಾ ಕಷ್ಟ', 'ಮನೆ ತಂಬ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತೋವೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕುವವರಿಲ್ಲ'. 'ಮಗ ಉಂಡರೆ ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮಳೆ ಆದರೆ ಕೆಟ್ಟಿಲ್ಲ'. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಇಂತಹ ವಾಗ್ಗ್ರಾಧಿಗಳು ಆ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. [ಸಂಬಂಧವಾಚಿಗಳನ್ನೇ ಸಂಬೋಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನೆಲೆಗಳು ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ಸರಿಯುತ್ತವೆ. (ಅಪ್ಪ. ಅಜ್ಜ)]

ಚಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಪಂಪ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಕರ್ಣನಿಗೆ 'ನಿನಗಾದಿಯೊಳಬ್ಬೆ ಕೊಂತಿ, ನಿನಗಮ್ಮನ್ ಅಹರ್ಪತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ 'ಅಬ್ಬೆ (=ತಾಯಿ) ಅಮ್ಮನ್ (=ತಂದೆ) ಪದಗಳು ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ (ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ) ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. [ವಿವರಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ನೋಡಿ ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ವಚನಕಾರರ

ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ೧೯೯೮] ಮಾರಿತಂದೆ, ಮಾಚಿತಂದೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ 'ತಂದೆ' ಭಾಗವು ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅವರ ತಂದೆ - ತಾಯಿಗಳು ಇಟ್ಟುದಲ್ಲ. ಜನ ಗೌರವದಿಂದ ಇಟ್ಟರು. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಳು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಗೆ ತಾನು ಕಂಡ ಕನಸೊಂದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ 'ಅಕ್ಕ ಕೇಳವ್ವ ನಾನೊಂದು ಕನಸುಕಂಡೆ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಳತಿಯನ್ನು 'ಅಕ್ಕ' 'ಅವ್ವ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬಸವಣ್ಣನ ತಂಗಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು 'ಎನ್ನ ಹೆತ್ತ ತಂದೆ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ತನ್ನ ಅಣ್ಣ ಅಜಗಣ್ಣನನ್ನು 'ನಾ ಎಂದು ಮರೆವೆಯ್ಯು ಎನ್ನ ಅಜಗಣ್ಣ ತಂದೆಯನು?' ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ತಂದೆ' ಪದವು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಮನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹಲವೆಡೆ 'ಅವ್ವಾ' ಎಂದು ಗೌರವದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿರುವ ರೀತಿ, ಗೌರವ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿರುವ ವಿಧಾನ ಅವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿರಳ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಂಕಟ ಬಂದಾಗ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರೆ 'ಹಡೆದವ್ವ ಪುಣ್ಯ ಹತ್ತಲಿ', 'ಹಡೆದವ್ವ ವರ್ಷ ತುಂಬ ಗೊಡದ ಗಂಡು ಮಗನ ತಾಯಾಗವ್ವ' ಎಂದು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ

ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರು ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪರಸ್ಪರರರು ಹೆಸರನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೆಸರಿಡಿದು ಕರೆದರೆ ಆಯುಷ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. (ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿಷೇಧವೂ ಇದೆ). ಹೆಂಡತಿಯು ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ಇವರ್' ಎಂದೂ ಇಲ್ಲವೇ ಗಂಡನ ಪದನಾಮ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಿನಾಮದಿಂದ ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಅಥವಾ 'ನಮ್ಮವರು', 'ಮನೆಯವರು', 'ಯಜಮಾನರು', 'ಹಜಬಂಡ್' ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ನಮ್ಮವಳು', 'ಹೆಂಗಸರು', 'ಮನಿಯವರು', 'ಕುಟುಂಬ', 'ಫ್ಯಾಮಿಲಿ' ಎಂದು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'ಇವತ್ತು ನಳಾ ಬಂದಿಲ್ಲ, ನೀರ್ ತರಾಕ್ ಇವರ್ ಹೋಗ್ಯಾರ್
 'ನಿಮ್ಮ ಸಾರ್ ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಸ್ತಕದಾಗ ಇರ್ತಾರ್
 'ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರ್ ಬಾಳ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡ್ಯಾರ್, ನಮ್ಮ
 ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಆರಾಮ ಅದಾರ್
 'ಲಾಯಿಟ್ ಬಿಲ್ ತುಂಬಾಕ್ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರು ಹೋಕ್ಯಾರ್'

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಹಾಯಿಸಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಇವರ್ ಅಜ್ಜಿಗ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲ, ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋಗ್ಯಾರ್
 'ಇವರ್ ಮಾವನ ಸ್ವಲ್ಪ ಕರಿವಾ
 'ಇವರ್ ತಂದೆ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾರ್'

ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಧುನೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನನ್ನು, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಡಿದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

'ಆಫೀಸ್ ರಜೆ ಇದೆ ಅಂತ್ ಲೋಹಿತ ಹೇಳಿದರು'
 'ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಪಾರವ್ವ ಬೆಳಗಾವಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ'
 'ವೀಣಾ ಟೈಮ್ ಆಗಿದೆ ಬೇಗ ಡಬ್ಬಿತಾ'

ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಅಥವಾ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವಳ ಹೆಸರೇಳದೆ 'ಕುಟುಂಬ', 'ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು', 'ಶ್ರೀಮತಿ', 'ಮಿಸೆಸ್' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

'ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ರೊಟ್ಟಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಚಲೋ ಮಾಡ್ತಾರೊ'

'ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಹೋಗ್ಯಾರೊ'

ಕೆಲವು ವೇಳೆ (ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ) ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ಪ್ರಿಯಾ' ಎಂದೂ ಕರೆದರೆ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನನ್ನು 'ಕಾಂತಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಏಕವಚನ ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'(ಜೋಳದ) ತೆನೆ ಮೂರ್ಯಾಕ್ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು

ನೀನ ಹೇಳಿಬರೋಗೊ'

'ಸೂಟಿಗೆ ಉರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು

ಇಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರಿ.'

ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವನ್ನು ಗಂಡ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು 'ಇಂದೆನ್ನ ಮನೆಗೆ ಗಂಡ ಬಂದಿಹ ನೆಲಗವ್ವ..... ಚನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗಂಡನೆನಗೆ' ಎಂದು ಉಕ್ತಿಗಳು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಸಹೋದರ - ಸಹೋದರಿಯರು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಡ - ಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವ ಅಣ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಸಾರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ಗಂಡಸರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಗೌರವದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. (ಹೋಗೋಯಣ್ಣಾ ಹೋಗೋ), ಗಂಡಸರ ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಅಪ್ಪ', 'ಅಯ್ಯ' ಮೊದಲಾದವರಂತೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. (ಕಲ್ಲಣ್ಣ ಮಲ್ಲಣ್ಣ) ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ, 'ಅಣ್ಣಗೋಳ್' [ಅಣ್ಣಂದಿರರು] ಎಂದೂ ಗೌರವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಅಣ್ಣಾವರ್' ಎಂದೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಅಣ್ಣ', 'ಅಣ್ಣಯ್ಯ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದು ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿದೆ. (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯ). ಈ ವಾರ್ತಿಕವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಅಣ್ಣಪ್ಪ)

ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವ ತಮ್ಮನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು (ಹೋಗೋ ತಮ್ಮಾ ಹೋಗೋ) ಈ ವಾರ್ತಿಕವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ (ತಮ್ಮಣ್ಣ), ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು ಸಂಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಚಯ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ 'ತಮ್ಮಗೋಳ್' (ತಮ್ಮಂದಿರರು) ಎಂದು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವಳು ಅಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದರ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ / ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ / ದೊಡ್ಡಮ್ಮರ ಮಗಳು ಅಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಗೌರವವನ್ನು, ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗಲೂ ಈ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಇದೊಂದು ವಾರ್ತಿಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದುಂಟು. (ಪಾರಕ್ಕ, ದುಂಡಕ್ಕ, ಚಿನ್ನಕ್ಕ ಮುಂತಾದವು), ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ 'ಅಕ್ಕಗೋಳ್' / ಗಳು' (ಅಕ್ಕಂದಿರರು) ಎಂದು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಗೌರವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಈ ವಾರ್ತಿಕವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. (ಅಕ್ಕವ್ವ, ಅಕ್ಕಮ್ಮ) ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು

ಸಂಖೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಚಯ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಳನ್ನು (ಹೆಚ್ಚು ಎಲ್ಲ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು) ಸಂಖೋಧಿಸುವಾಗ 'ಯ'ಕಾರ ಹತ್ತುವುದುಂಟು.

'ಯಕ್ಕಾ ಉರಿಂದ ಯಾವಾಗ ಬಂದೀ'

'ಯಕ್ಕಾ ನಳಾ ಬಂದೀವೆ, ಕ್ಷಡಾ ಕೊಡು'

'ಯಕ್ಕಾ ನಮ್ಮವ್ವ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ'

ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯವಳು ತಂಗಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಕಿರಿಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಸಂಖೋಧಿಸುವಾಗಲೂ ಹೇಳುವುದುಂಟು. 'ತಂಗಿ ನೀರ್ ತರೋಗವಾ', ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ 'ತಂಗಿಗೋಳ್' (ತಂಗಿಯಂದಿರು) ಎಂದು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿಸುವಾಗ ಈ ವಾರ್ತಿಕವೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ (ತಂಗಮ್ಮ, ತಂಗವ್ವ) ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು ಸಂಖೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಚಯ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರನು ಕಿರಿಯವನನ್ನು ಅವನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಖೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ನಮ್ಮ ಉಮೇಶ್‌ನಿಗೆ ದಗದ ಬಾಳ ಆಗತೆ'

'ಈಶ್ವರವ್ವ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ? ಅವನು ಬಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ'

ಕಳಿಸಿ ಕೊಡು'

'ನಮ್ಮ ರಮೇಶ ಪುಲಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡ್ತಾನೆ'

ಕಿರಿಯ ಸಹೋದರ ಅಥವಾ ಸಹೋದರಿಯು ಹಿರಿಯವನನ್ನು 'ಅಣ್ಣ' ಎಂಬ ಬಂಧುಸೂಚಕರೊಡನೆ ಸಂಖೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಮನ್ಯಾಗ ಅಣ್ಣ ಇಲ್ಲೇನವಾ ಒಂದ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಇತ್ತವಾ'

'ದುಂಡಪ್ಪಣ್ಣ್ ಗಳಿಸುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ; ಬಳಸುದು'

ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ'

'ನಮ್ಮ ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪಣ್ಣ ಬಹಳ ಅಪರೂಪ ಮನುಷ್ಯ'

ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ 'ಬಯಾ' ಎಂದೂ ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ 'ಬ್ರದರ್' ಎಂದೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಸಹೋದರರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಅಣ್ಣ', 'ತಮ್ಮಾ' ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ಸಂಖೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'ಇವರು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣ'

'ಇವನು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಗ'

'ನಮ್ಮ ತಮ್ಮನ್ ಮಗಳನ್ನು ಗೋಕಾಕಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ'

ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅಣ್ಣನಿಗೆ 'ದೊಡ್ಡವ' ಎಂದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮದುವೆಗೆ ದೊಡ್ಡವ ಯಾಕ್ ಬರಲಿಲ್ಲ?', ತಮ್ಮನಿಗೆ ಸಣ್ಣವ ಎಂದೂ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. 'ಅವನು ಸಣ್ಣವ ನಾವು ಸಂಭಾಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು', ಅಣ್ಣನು ತಂಗಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಡಿದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ತಂಗಿಯು ಅಣ್ಣನನ್ನು 'ಅಣ್ಣಾ' ಎಂದು ಸಂಖೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ.

'ಪಾರವ್ವ ಬಾಳ ದಿನ ತವರ ಮನ್ನಾಗ ಇರಬಾರದವಾ

ನಾನು ನಿಮ್ಮವರು ನಮ್ಮ ಹಂಡರು ಯಾರು?'

'ನನಗ ತಂದೆ - ತಾಯಿಯರ ಸುಖ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ

ಸುಖಾನ ನಮಗೆ ಅತಿ.'

ಅಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯನ್ನು ಅವಳ ಹೆಸರಿಡಿದು ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ.

'ಪಾರವ್ವ ಪಂಚಮಿಗಿ ನಾನೂ ಬರ್ತನ್, ನೀನೂ ಬಾ'

'ಪಾರವ್ವ ಮಳೆಮಾರ ದಿನ ಹಳ್ಳಕ್ ಹೋಗ ಬ್ಯಾಡವಾ'

'ಅಕ್ಕಾ (ಯಕ್ಕಾ) ಹುಡುಗೋರನ್ ಕರಕೊಂಡ ಕುರಬ್ಯಾಟಕ್ ಬಾರವಾ'

ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಆ ಊರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂಧುಸೂಚಕದ ಹೆಸರು ಬರುವುದುಂಟು.

'ಕುರಬ್ಯಾಟ ಪಾರವ್ವ'

'ಚೆಚಡಿ ದುಂಡವ್ವ'

ಅಕ್ಕನ ಕಕ್ಕುಲತೆಯು ತಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೀಸುವಾಗ, ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಅವಳನ್ನು ಹಾಡದೆ ಆ ಕ್ರಿಯೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. 'ಆಡೀನ ಮಲಿಹಂಗ ಜೋಡ ನಾವಿಬ್ಬರು ಆಡಬ್ಯಾಡ ತಂಗಿ ಕದನವ | ಜಗಳಕ ಜೋಡೀನ ಹಕ್ಕಿ ಆಗಲ್ಯಾವ್' || ಎಂದೂ ಅಗಲದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಚಿಕ್ಕ ತಂಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಕದನ ಮಾಡಿದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಿಗೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತವರು ಮನೆಯ ಆಸೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮನಿಗೆ ಹಡೆದು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಶೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ. 'ಬಸುರಾದರ ತೊಡಬೇಕು ಹಸುರ ತಾಬುತಿ ಕುಬಸ ಹಸರೇಲಿ ಒಳಗೆ ಉಣಬೇಕು | ನನ್ನ ತಮ್ಮ ಹೊಸಬೀಗನಾಗಿ ಬರಬೇಕು | ತಂದೆ / ತಾಯಿಯರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕಾಳಜಿ ಹೆಚ್ಚು. ಅಣ್ಣ - ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಸು ಬಂದಾಗ 'ಕಡೆಮಗನ್ ಸಣ್ಣವನಾಗಿ ಸರಕೋರೊ' ಎಂದು ಸಣ್ಣವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಹೋದರಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರರ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, 'ಹೆಣ್ಣಿನ ಜಲ್ಮಕ ಅಣ್ಣ - ತಮ್ಮಂದಿರಬೇಕು ಹೊನ್ನು ಕಟ್ಟುವವರು ಉಡಿಯೊಳಗ್, ಬೆನ್ನು ಕಟ್ಟುವರು ಸಭೆಯೊಳಗ್' ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಅವರಿಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಹೋದರ, ಸಹೋದರಿಯರ ಸುತ್ತ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಗಾದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಹಿರಿಯಣ್ಣನೆಂದರೆ ತಂದೆಯ ಸಮಾನ'. 'ಅಕ್ಕನ ಹಗೆ; ಭಾವನ ನಂಟು ; ಅಕ್ಕನ ಬಂಗಾರವಾದರೂ ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಬಿಡೆ'; 'ಹಿರಿಯಕ್ಕನ ಚಾಳಿ ಮನಿಮಂದಿಗೆಲ್ಲ'; 'ಅಕ್ಕ ಸತ್ತರೂ ಅಮವಾನೆ ನಿಲ್ಲೊದಿಲ್ಲ'; 'ಅಕ್ಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆರು ತಿಂಗಳು; ತಂಗಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳು' ಇವು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಸರುಗಳ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗಗಳು ವಾರ್ಗೀಕಗಳಾಗಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ, ಅಜಗಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಅಥವಾ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಅಕ್ಕ ನಾಗಮ್ಮ, ಮುಕ್ಕಾಯಕ್ಕ, ಇಂತಹ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಣ್ಣ', 'ಅಕ್ಕಾ', ಈ ಭಾಗಗಳು ಜನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸೇರಿಸಿದ ಭಾಗಗಳು. ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು 'ಮಹಾದೇವಿ' ಎಂದು ಮಾತ್ರ. ಜನತೆ ಅವಳನ್ನು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಅಥವಾ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆದರು. ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮಳು ಹಾಗೆಯೇ (ಅವಳು ಬಸವಣ್ಣನ ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲ), ಬಸವ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಬಸವರ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ 'ಅಣ್ಣ' ಎಂಬ ಉತ್ತರಾರ್ಥವು ಸೇರಲು ಅದೇ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಕಾರಣ. ದುಃಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನನ್ನ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವಾಗ

'ಎಲೆ ಅಣ್ಣಾ ಎಲೆ ಅಣ್ಣಾ ಮರುಳಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣಾ'

ಎನ್ನ ನಿನ್ನ ಅಳವೇ?

'ಅಣ್ಣಾ' ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕಿನ್ನರಯ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಕಲ್ಮಶದ ಶೇಷ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಗ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ವಚನಕಾರರು ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿರುವ ರೀತಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. 'ಅಣ್ಣಾ' ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಅದು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ / ತಮ್ಮ / ಅಕ್ಕ / ತಂಗಿ ಇವುಗಳ ಸಂಬೋಧನೆ ಕಳ್ಳು - ಬಳ್ಳಿತನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಾವು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಾಬ್ದಿಕ ಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೂಡ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೋದರ ಮಾವನ ಅಥವಾ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮನೆತನದ ತಾಯಿಯಾದವಳು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಈ ಎರಡು ಮನೆತನಗಳ ನಡುವೆ ಸಂವಹನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಂತೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ಬಳ್ಳಿಯಕುಡಿ ತಿರುಗಿಸುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಂಭಾ ಜೋಶಿಯವರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪು. ೬೭, ಕುರ್ತಕೋಟಿ ಅನುವಾದ ೧೯೯೦). ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ಸಂವಹನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಅತ್ತೆ - ಮಾವ, ಅಳಿಯ - ಸೊಸೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಥವಾ ಗಂಡನ ತಾಯಿ; ಸೋದರ ಮಾವನ ಹೆಂಡತಿ; ತಂದೆಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು ಅತ್ತೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಅದರಂತೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಥವಾ ಗಂಡನ ತಂದೆ; ಸೋದರತ್ತೆಯ ಗಂಡ; ತಾಯಿಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು ಮಾವನಾಗುವುದುಂಟು. ಇವು ವಾರ್ತಿಕಗಳು. ಸಂಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಚಯ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಪಾರವೃತ್ತೆ, ದುಡವೃತ್ತೆ, ಮಹಾದೇವಪ್ಪ ಮಾವ, ಚಿನ್ನಪ್ಪಮಾವ. ಅಳಿಯನಿಗೆ ಸೋದರತ್ತೆಯ (ತಂದೆಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು), ಹಾಗೂ ಸೋದರ ಮಾವನ (ತಾಯಿಯ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವನು) ಜೊತೆಗೆ ನಿಕಟತ್ವ ಹೆಚ್ಚು. ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಗೌರವದಿಂದ ಅತ್ತಾ, ಅತ್ತಮ್ಮ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಅತ್ತೆ / ಮಾವಂದಿರರ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಸೊಸೆಯಂದಿರಿಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಿದ್ದಂತೆ (ಈಗ ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ). ಆಗ ಅವರ ಪಾಲಕರು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಅತ್ತಿಯ ಮನಿಯಾಗ ಮುತ್ತಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಹೊತ್ತು ನೀಡಿದರ | ಉಣಬೇಕು ನನ್ನ ಮಗಳ ತವರೂರ ಹೆಸರು ತರಬೇಕು ||. ಎಂಬ ಜಾನಪದ ತ್ರಿಪದಿ ಇದನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕದ ಸುತ್ತಲೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಗಾದೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕಾಲ ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ', 'ಸೊಸೆ ತನ್ನ ಅತ್ತಿಯ ಮ್ಯಾಲಿನ ಸಿಟ್ಟು, ಒಲಿಯ ಮ್ಯಾಲ ತೋರಿಸಿದಳು'. ಅತ್ತೆಯದು ಆರು ಮೊಳಾ; ಸೊಸೆಯದು ಮೂರು ಮೊಳಾ' ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇವು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸೋದರತ್ತೆ ಮತ್ತು ಸೋದರಮಾವಂದಿರು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ತಾಯಿ ಸತ್ತರೂ ಸೋದರ ಮಾವ ಇರಬೇಕು', ಎಂಬ ಗಾದೆ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮಗಳ ಗಂಡ; ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣ / ತಮ್ಮ ; ತಂಗಿಯ ಗಂಡ ಅಳಿಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯ ತುಂಬ ಪ್ರಿಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಮಗಳ ಗಂಡ ಅಳಿಯನು ಹೆಂಡತಿಯ ತವರಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವಾರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಳಿಯನಿಗೆ ಸೋದರತ್ತೆ ಮತ್ತು ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಕಟತ್ವ ಹೆಚ್ಚು.

'ಎ,ಎಸ್, ಪಾಟೀಲರಿಗೆ ಮೂರು ಮಂದಿ ಅಳ್ಯಾರ ಅದಾರ್'

'ಸಣ್ಣ ಅಳ್ಯಾ ಮಾತ್ರ ಬಾಳ ಮೊಂಡ ಅದಾನಾ'

ಅಳಿಯ ಸುತ್ತ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಅಳಿಯಾ ಮನಿ ಬಳಿಯಾ', 'ಅಳ್ಯಾಗ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರ್ ಮಳಲಾಗ ಉಚ್ಚಿ ಹುಯ್ಡುಹಾಗೆ', 'ಅಳ್ಯಾನ ಕಣ್ಣು ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ', ಇವು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಗನ ಹೆಂಡತಿ, ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿಯರ ಮಗಳು ; ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಸೊಸೆಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಬಹುಶಃ ಇದರ ಮೂಲ ರೂಪ ಸೂತ್ರ ಅಥವಾ ಸೋತ್ರ (< ಸಂ. ಸ್ವಷಾ) ಅಂದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವವಳು ಎಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ರೂಪವು ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ 'ವಧು' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅರ್ಥ ಬಹುಶಃ 'ವಹ್' ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದವಳು ಅಂದರೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದವಳು ಎಂದುದರಿಂದಲೇ 'ವಧು' ಶಬ್ದ 'ಮದುವಣಿಗಿತ್ತಿ' ಸೊಸೆ (ಹಿಂದಿ - ಬಹೂ) ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ತಾಯಂದಿರರು ತಮ್ಮ ಸಹೋದರರ ಮಗಳನ್ನು ಮಗಳ ಮಗಳನ್ನು ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದುಂಟು. 'ನನಗೆ ಇಬ್ಬರು ಸೊಸೆಯಂದಿರಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬಳು ಅಣ್ಣನ ಮಗಳು, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಮಗಳ ಮಗಳು (ರೂಢಿ). ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಬಾಳು (ಮುತ್ತೈದೆ)' ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯಂದಿರರು (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ಸೊಸೆಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುವುದುಂಟು. 'ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಸೊಸೆಯಂತಿರಬೇಕು' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಇದನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾವ - ಸೊಸೆಯಂದಿರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪರ್ಕ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಷಿದ್ಧತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಸೊಸೆಯ ಸುತ್ತ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಅತ್ತೆಗೊಂದು ಕಾಲ, ಸೊಸೆಗೊಂದು ಕಾಲ,'; 'ಸೊಸೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಅತ್ತೆಯೂ ಅತ್ತಳಂತೆ'. ಇಂತಹ ಜಾನಪದ ಉಕ್ತಿಗಳು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ - ಸೊಸೆಯಂದಿರರ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸೊಸೆಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ, ಭಾವ - ಮೈದುನರಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಾದಿನಿಯರಿಗೆ ವಿಧೇಯಕವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅತ್ತೆ - ಮಾವಂದಿರಿಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಹಾಗೂ ಅತ್ತೆ - ಮಾವಂದಿರಿಗೂ ಅಳಿಯನಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ (ಅನೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ) ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಸೊಸೆಯಾದವಳು ತನ್ನ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಮಾತನಾಡಕೂಡದು. ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸಲಿಗೆಯಾಗಲಿ, ಸ್ನೇಹವಾಗಲಿ ಬೆಳೆಸಕೂಡದು. ಅಳಿಯ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳು ಹಾಗೂ ರೂಪ ಸಾಧ್ಯತೆ ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಳಿಯನಾದವನು ಅತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತ್ತೆಯಾದವಳು ತನ್ನ ಮಗಳ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವಂತೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಅಳಿಯ ರೂಪ, ಪ್ರಾಯ, ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಭಾವನೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಬಹುದು. ಮಾವ ಹಾಗೂ ಸೊಸೆಯಂದಿರಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳು ಬರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಹುದಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ, ವಿನಯ, ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ವಿವಾಹದಿಂದ ಬಂದ ಸಂಬಂಧಿಕರಲ್ಲಿ ಸೋದರಮಾವ - ಅಳಿಯ, ಸೋದರತ್ತೆ - ಸೊಸೆ ಇವರು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರುಗಳ ನಡುವೆ ನಗೆಚಾಟಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವರ ಸಂಬಂಧವು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಂತಿರದೆ ಬೇರೆಯದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸೋದರಿಯ ಮಗಳು, ಸೋದರ ಮಾವ / ಅತ್ತೆಯ ಮಗಳು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಲು

ಅರ್ಹಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾವ, ಅಕ್ಕ, ಹಾಗೂ ಅತ್ತೆಯ ಮಗಳು ಅಥವಾ ಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿವೆ. 'ಮಾವನ ಮಗಳೇ ಮೋಹದ ಗಿಣಿಯೇ' ಎಂದು ಹಾಡಿರುವುದು ಪರಸ್ಪರ ಮಧುರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಸೋದರನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯರ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಮಮತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿವಾಹ ಪೂರ್ವದ ಹಗೆತನ, ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸಹಕಾರ ಭಾವನೆಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಎರಡು ಗುಂಪಿನವರು ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ತಿಗೆ

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಅತ್ತಿಕಾ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಅದೇ 'ಅತ್ತಿಗೆ' ಎಂದು ಕನ್ನಡದ ರೂಪ ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು 'ಅಕ್ಕ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿಗೆ ಪದವು ೧. ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ, ೨. (ಕೆಲವು ಸಲ) ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಅಥವಾ ಗೌರವದಿಂದ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಾತು (ಅಕ್ಕ, ಅಮ್ಮ ಎಂಬಂತೆ), ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ 'ಅತ್ತಿಗೆ' ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವಿದೆ. ಇದರರ್ಥ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವಳು. ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದವಳು. ನಲ್ಲೆ. ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ನಂಜುಂಡರು 'ಅತ್ತಿಗೆ' ರೂಪವನ್ನು ನಲ್ಲೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದರೆ 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ' ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ನಲ್ಲೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು (೧೯೯೨), ಮತ್ತು ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ (೧೯೯೩) ಅವರು ಈ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ 'ಅತ್ತಿಗೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು 'ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಅಣ್ಣ ಮದುವೆಯಾಗುವ (ಮದುವೆಯಾಗಿರುವ) ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಮದುವೆಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. 'ಹಿರಿ ಅತ್ತಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಸಮಾನ' ಗೌರವದಿಂದ ಅವಳನ್ನು 'ಅತ್ತಿಗೆಮ್ಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. 'ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಅತ್ತಿಗೆಮ್ಮನ ಸ್ವಭಾವ ಚಲೋ ಭಾಳ ಐತಿ', ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು 'ವೈನಿ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಸುತ್ತ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ಅಣ್ಣ ನಮ್ಮವನಾದರೆ ಅತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮವಳೇ?' 'ಬಡವನ ಹೆಂಡತಿ ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ತಿಗೆ', 'ಅತ್ತೆಯ ಕಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ; ಅತ್ತಿಗೆಯ ನೋಟ ಕಷ್ಟ'. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದು.

(ಮಾವ) ಭಾವ - ಮೈದುನ

ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಪ್ರಸಾರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ೧. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಸಹೋದರ, ಸೋದರಮಾವ, ಗಂಡ / ಹೆಂಡತಿಯ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕ / ತಂಗಿಯರ ಗಂಡ ಇವರಿಗೆ 'ಮಾವ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತಾಯಿಯ ಸೋದರನ ಮಗಳು ಹೆಂಡತಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಗಂಡನ ಅಣ್ಣ / ತಮ್ಮಂದಿರು ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕ / ತಂಗಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ (ಮದುವೆಯಾಗಿರುವ) ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು ಮದುವೆಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು ಮಾವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಬಂಧುತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗಲೂ ಈ ಪದ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ 'ಮಾವ' ಎಂದೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಮಾತ್ರ 'ಭಾವ' ಎಂದೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದುಂಟು.

'ಮಾವ ಯಾಳೆ ಆಗೇತಿ ಉಟಮಾಡ ಬರೀ' (ಸಂಬೋಧನೆ)

'ನನಗೆ ಭಾವ ಒಬ್ಬರಿದ್ದಾರೆ (ಪರಿಚಯ)'

'ಮೈದುನರು ಇಬ್ಬರಿದ್ದಾರೆ.'

'ಇವರು ನನ್ನ ಭಾವ; ಒಕ್ಕಲುತನ ಮಾಡ್ತಾರೆ'

೧. ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ 'ಮಾವ' ಮತ್ತು 'ಭಾವ' ಪೂರಕ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. 'ಮಾವ' ಪದವು ಗಂಡ / ಹೆಂಡತಿಯ ತಂದೆಗೆ ಹಾಗೂ ಸೋದರ ಮಾವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಭಾವ' ಪದವು ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಗಂಡನಿಗೆ, ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗಂಡನ ಅಣ್ಣ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಭಾವ' ಪದವು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾವ ಪದವು ಸಂಭೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಭಾವ ಉಟಾಯ್ತು (ರೂಢಿ)

೨. 'ಮೈದುನ' ಪದವು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಂಡನ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ (ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ),

'ನನಗ್ ಇಬ್ಬರು ಮೈದುನರು ಒಬ್ಬರು ಉರಾಗ ಅದಾರ್'

'ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪುಲಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರ್ ಆಗ್ಯಾರ್'

ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ಸಂಭೋಧನೆ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ಇವರು ನನ್ನ ಮೈದುನ ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಲ ಮಾಡ್ತಾರೆ'

ತಂಗಿಯ ಗಂಡನ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಿಗೆ ವಾವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಗುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು 'ಮೈದುನ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ತಮ್ಮ ಮೈದುನನಾದರೂ 'ಭಾವ ಮೈದುನ' ಎಂದೇ ಸೂಚಿಸುವುದು.

'ಇವರು ನನ್ನ ಭಾವ - ಮೈದುನ'

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ 'ಮಾವ', 'ಭಾವ', 'ಮೈದುನ' ಎಲ್ಲರೂ ತುಂಬ ಸಾಮರಸ್ಯತೆಯಿಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇರದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. 'ಭಾವ ಮೈದುನರು ಮುನಿದರ ಬಲಗಾಲ ಹಿಡಿದೇನ್ ಭಾವಯ್ಯನ ಮಡದಿ ನೆಗೆಣ್ಣಿಯರು ಮುನಿದರ್ ಬಾರಕ್ / ಬಾತಂಗಿಯೆಂದು ಕರೆದೇನ್' ಸಹನ ಶಕ್ತಿ, ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ 'ಮಾವ' ತಮಾಷೆಯ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. 'ಪಂಚಮಿ ಬಂತೋ ಸಮೀಪ, ಮಾವ ಬಂದಾನ ಕರ್ಯಾಕ, ಅವರೆನವ್ವಾ ಸಹುಕಾರ ನಾವೆನವ್ವಾ ಬಡುರಾ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಶಿಶುಪ್ರಾಸಗಳು ಮಾವನ ಸುತ್ತ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಮಗು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಾಯಿ 'ಅಳಬಾರದು ಮಾವನ ಮುಂದೆ ಹೇಳ್ತಿನಿ' ಎಂದಾಗ ಮಗು ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮಾವಯ್ಯ ಸತ್ತರೆ ಏನೆಂದ ಅಳುವೇನು, ಬಾಗಿಲ ಹಿಡ್ಕೊಂಡ ಮಾವಯ್ಯ ನೀ ಉರುವ ದೊಣ್ಣೆ ನಮಗಾದ್ಯೋ', 'ತಾಯಿ - ತಂದೆ ಸತ್ತರೆ ಸೋದರ ಮಾವ ಇರಬೇಕು', 'ಮಾವ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಮನೆತನಕ, ದೇವರು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಕಡತನಕ', ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾವ ಪದವು ಲಕ್ಷಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ತುಡುಗ ಮಾಡಿ ಮಾವನ ಮನೆ ಸೇರಿದ' (ಸೆರೆಮನೆ), 'ತುಡುಗ ಮಾಡಬಾರದು ಮಾವಗೋಳ್ ಬಂದ ಒದಿತಾರ' (ಯಜಮಾನ). ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೀನಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕಿ ಹಿನ್ನೆಯಿಂದ ಮಾವನ ಹಾದಿ ನೋಡಾಕ ಹತ್ಯಾಳ (ಗೆಣೆಯು), ಹೀಗೆ 'ಮಾವ' ಪದವು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ. ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಜ್ಜ - ಅಜ್ಜಿ, ಮೊಮ್ಮಗ - ಮೊಮ್ಮಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಂದೆ / ತಾಯಿಯ ತಂದೆ (ತಾಯಿ); ತಂದೆ / ತಾಯಿಯ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ (ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ) ದೊಡ್ಡಪ್ಪ (ದೊಡ್ಡಮ್ಮ) ; ಹಿರಿಯ, ವೃದ್ಧ (ವೃದ್ಧಿ)ರಿಗೆ ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆ ಗೌರವಾರ್ಥಕವಾಗಿ 'ಅಜ್ಜ' ರೂಪ ಸೇರುವುದುಂಟು. ಇದು ವಾರ್ಗೀಕ, ಉದಾ: ಮಹಾದೇವಪ್ಪಜ್ಜ, ಚಿನ್ನಪ್ಪಜ್ಜ, ಪಾರವ್ವಜ್ಜಿ, ದುಂಡವ್ವಜ್ಜಿ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ 'ಅಜ್ಜ' ಎಂಬ ವಾರ್ಗೀಕವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ಅಜ್ಜಪ್ಪ, ತೀರಿಹೋದ ಅಜ್ಜನ ಹೆಸರನ್ನು ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಅವನನ್ನು ಅಜ್ಜಪ್ಪ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಸಂಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಚಯ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. 'ಅಜ್ಜ' ಬಂಧುಸೂಚಕಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳ್ಯಾರಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ತಾತ' ಎಂದೂ ವಿಜಾಪುರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಮುತ್ತಾ' ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ಮೂ' 'ಮುದು' 'ಮುನ್' 'ಮುತ್' ಎಂಬ ರೂಪಗಳಿಂದ ಹಲವು ದ್ರಾವಿಡ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಮುತ್ತಾ ಎಂದರೆ ಮೊದಲಿನವ, ಹಿರಿಯ ಎಂಬರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ. ಮುತ್ತಜ್ಜ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಜನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಮರಿಮಕ್ಕಳು, ಗಿರಿಮಕ್ಕಳು ಇವು ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ವೃದ್ಧ ಎಂದರೆ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದವ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಾರ್ಥ 'ಬೆಳೆದವ' (ವೃದ್ ಬೆಳೆ, ವೃದ್ಧಿ - ಬೆಳವಣಿಗೆ), ಈ ರೂಪವೇ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ 'ಬುಡ್ಡಾ' ಆಗಿದೆ. ಇದು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಾದವರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅಜ್ಜಿ' ಬಂಧುಸೂಚಕಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳ್ಯಾರಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಅವ್ವ' ಎಂದೂ ಬೆಳಗಾಗಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. (ಅವ್ವ - ಅಮ್ಮ ಇವುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಬಗೆಗೆ ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯನದ ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ). ಮಗ ಅಥವಾ ಮಗಳ ಮಗ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಗ ಅಥವಾ ಮಗಳು ಮೊಮ್ಮಗಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಅಜ್ಜ - ಅಜ್ಜಿ ರೂಪಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿಯರ ಮೇಲೆ ಸಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು. ಶಿಶುಪ್ರಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮಗ / ಮಗಳು -

'ಕಾಗಿ ಬಾಬಾ ನಮ್ಮ
ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿಯ ತಲೆ
ಕುಕ್ ಬಾ'

ಗಂಡು ಮಗನ ಮಗ / ಮಗಳು - 'ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿಯ ಸನೇಕ್'

ಬಂದರ್ ನಿನ್ನ ನೋಡ'

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ಹಾಸ್ಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಗಂಡು ಮಗನ ಮಗನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜನ ಮೇಲೆ ಕಾಳಜಿಯಿದೆ (ಅವನು ಮನೆಯ ಮೊಮ್ಮಗ), ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮಗ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ತಮಾಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೂ ಅಜ್ಜ - ಅಜ್ಜಿಯರಿಗೆ ಮಗಳ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕಾಳಜಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿಯರ ಸುತ್ತ ಅನೇಕ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಗಾದೆಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿಯಂದಿರಿಗೆ, ಮೊಮ್ಮಗ / ಮೊಮ್ಮಗಳು ಆಕಳಿಕೆ ಕಲಿಸಿದವಂತೆ'. ಅಜ್ಜ / ಅಜ್ಜಿ ಮದುವೆ ಎಂದರೆ ನನಗೂ ಎಂದ, ಅಜ್ಜ ಇಲ್ಲದ ಮನಿ ಮಜ್ಜಿಗಿಲ್ಲದ ಉಟ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿಯವರಿಗೆ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ನಾದುನಿ - ನೆಗೆಣ್ಣಿ - ಸವತಿ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಡನ ಅಕ್ಕ ಅಥವಾ ತಂಗಿ; ಪತಿಯ ಸಹೋದರಿಯರು 'ನಾದುನಿ'ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ನಾದಿನಿ ಬರ್ತಾಳೆ',

‘ನಮಗೆ ಒಬ್ಬಾಕೆ ನಾದಿನಿ’ (ರೂಢಿ). ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾದಿನಿಯರು ಅತ್ತಿಗೆಯರಿಗೆ ಕಾಟ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ‘ನಾದ್ನಿ ಉಪದ್ರ’ ಎಂಬ ನುಡಿಗಟ್ಟು ಹಾಗೂ ‘ಗಂಡ ನನ್ನವನಾದರೂ ನಾದ್ನಿ ನನ್ನವಳಲ್ಲ’, ‘ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನಿ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದದವಳು ಕತ್ತೆಗೆ ಸಮಾನ’ ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳು ಇದನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾದಿನಿಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಚಿಗವ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಇದರರ್ಥ ‘ನೀನು ತಾಯಿಯ ಸಮಾನ’ ಕಾಡಬೇಡ’ ಎಂಬರ್ಥ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾವ / ಮೈದುನನ ಹೆಂಡತಿ; ಗಂಡನ ಸಹೋದರನ ಹೆಂಡತಿಯು ‘ನೆಗೆಣ್ಣಿ’ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹಳೆಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ‘ಓರೆಗಿತ್ತಿ’ ಎಂಬ ಪದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ (ಓರ+ಅಗ_ಇತ್ತಿ). ಇದು ‘ಅಂತಹವರ ಜೊತೆಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವವಳು’ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಓರೆಗಿತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸಮ ವಯಸ್ಕರರ ಜೊತೆಗೆ ಸಹ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಳು. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ನೆಗೆಣ್ಣಿಯರು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸೇರಿ ‘ನೆಗ್ಯಾಣಿಮಕ್ಕಳು’ ಎಂಬ ಪದವುಂಜ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಸಹೋದರಿ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ. ‘ಅಲ್ಲದಂತಹ ಅತ್ತಿಗೆ, ಬೆಲ್ಲದಂತಹ ನಾದಿನಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಂತಹ ನೆಗೆಣ್ಣಿ | ಕುಡಾಡಿ ಕಲ್ಯಾಣ ತವರ ಮರತೇನ’, ಈ ಬಂಧುವಾಚಕವು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಅಡಿಗೆ ಪಡಗಿ ನಮ್ಮ ನೆಗ್ಯಾಣಿ ಮಾಡ್ತಾಳ’, ಹೊಲದ ದಗದಾ ನಾನೇ ಮಾಡ್ತಾನ್’, ‘ನೆಗ್ಯಾಣಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಂದಕೊಂಡ ಹ್ವಾದರ ಮನಿ ಮುಂದ ಬರುತ್ತವೆ: ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನಿ ಮೂರಾಬಟ್ಟೆ ಆಗ್ತಾವ್’ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. (ನೆಗೆವೆಣ್ಣು > ನೆಗೆಹೆಣ್ಣು > ನೆಗೆಣ್ಣಿ / ನೆಗ್ಯಾಣಿ).

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿಯರು ‘ಸವತಿ’ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. (ಉಪಪತ್ತಿ) ಇದರರ್ಥ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರಿರುವ ಗಂಡ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಆದರೆ ಸವತಿಯರಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಮತ್ಸರ ಭಾವನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ‘ಸವತಿ ಮತ್ಸರ ಜಗಳ’ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣಡಿ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ‘ಸವತಿ’ ಪದ ಬೇರೆ ಭಾಷಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾದಾಗ ‘ವಿರೋಧ’ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಉದಾ: ‘ಸವತಿ ಕಣ್ಣು’ (ಓರೆನೋಟ, ಮತ್ಸರದೃಷ್ಟಿ), ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ‘ಸಾವಿರ ಕೊಟ್ಟರೂ ಸವತಿಯ ಮನಿ ಬ್ಯಾಡ’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಸಹ ಜೀವನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಸವತಿಯೆಂದರೆ ಸಾಯುವ ಹೆಣವೂ ಎದ್ದು ಕುಂತಂತೆ’ ಎಂಬ ಗಾದೆಯೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ ವಿವಾಹ ಕಾನೂನಿನಿಂದಾಗಿ ಈಗ ಸವತಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ಸವತಿ ಅಸ್ತಂಗತಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ‘ಸವತೀ ಹಾಂಗೆ ಕಾಡತೀ’ ಎಂದು ತಾಯಿ ಮಗಳನ್ನೇ ಬಯ್ಯುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಷಡ್ಡಕ್

ಹೆಂಡತಿಯ ಸೋದರಿಯ ಗಂಡನಿಗೆ ಈ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಬಂಧುಸೂಚಕವು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

‘ನನಗೆ ಇಬ್ಬರು ಷಡ್ಡಕರಿದ್ದಾರೆ ಒಬ್ಬರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ,

ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಮದಾಪುರದಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ ಮಾಡ್ತಾರೆ’

‘ಇವರು ನನ್ನ ಷಡ್ಡ’

ಷಡ್ಡ ಸಹೋದರರಲ್ಲಿ ನಿಕಟತ್ವ ಕಡಿಮೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಹೋದರಿಯರ ಜೊತೆಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಕೋಚವಿರುತ್ತದೆ. ಷಡ್ಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಜೊತೆಗೆ ಸಲಿಗೆಯಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿನೋದ ಸಂಬಂಧಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಷಡ್ಡಕ್ ನೆಂಟನಲ್ಲ, ಮೊಡ್ಡ ಆಯುಧವಲ್ಲ’ ಎಂಬ ಗಾದೆ ಇದನ್ನೇ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ಷಡ್ಡಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಸಹೋದರರ ಜೊತೆಗೆ ನಿಕಟತ್ವ ಹೆಚ್ಚು. ಷಡ್ಡ, ಸಡ್ಡ, ಸಡ್ಡಕ, ಸಡ್ಡಗ ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ

ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ರೂಪದ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ 'ಕೋ ಬ್ರದರ್' ಎಂಬ ಪದವೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಅಮ್ಮ - ಅವ್ವ: ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಗೌರವಾರ್ಹವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಕೊನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು. (ಪಾರ್ವತಮ್ಮ, ದುಂಡಮ್ಮ, ಚನ್ನಮ್ಮ). ಆದರೆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳ ಪ್ರಸಾರ, ಅವು ಪಡೆಯುವ ಅರ್ಥಭಾಯಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಹರಿದಾಟ ತುಂಬ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿವೆ.

ಅ. ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬುದು ತಂದೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಡುಗನ್ನಡದ ಕಾಲಕ್ಕೆ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬುದು ತಾಯಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ತುಳು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ನೆರೆಯ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬುದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂದಿಗೂ 'ಅಮ್ಮೆ' ಎಂದರೆ 'ತಂದೆ', 'ಅಪ್ಪೆ' ಅಂದರೆ 'ತಾಯಿ' ಎಂದರ್ಥ. ಹಳೆ ಮೈಸೂರಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಅಮ್ಮ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. (ಏನಮ್ಮ ಹೇಗಿದ್ದೀಯಾ?)

ಆ. ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ತಂದೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು? ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಬೇ' ದ ಮೂಲರೂಪ 'ಅಬ್ಬೆ'ಯೆಂಬುದು ಆಗ ತಾಯಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಬೇ' ಎಂಬುದು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಯಮ್ಮಾಬೇ' 'ಯವ್ವಾಬೇ' 'ಯತ್ತಿಬೇ' 'ಸಾಕ ಬೇ'.

ಇ. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂಬುದು ತಾಯಿ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೂ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದು ತಾಯಿ ಎಂಬರ್ಥದ ಬದಲಿಗೆ 'ಅಜ್ಜಿ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. (ಇದರ ಹಳಗನ್ನಡ ರೂಪ 'ಅಜ್ಜಿ', 'ಕಾಡಜ್ಜಿ' ಮುಂತಾದವು), ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಾಂತರ ಹೊಂದಿತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 'ವಿಧವೆ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಮ್ಮ ಎಂದರೆ 'ಅಜ್ಜಿ' (ವಯಸ್ಸಾದವಳು), ವಯಸ್ಸಾದ ಹೆಂಗಸರು ವಿಧವೆಯಾಗಿರುವ ಸಂಭವ ಬಹಳ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಮ್ಮ ಎಂದರೆ ವಿಧವೆ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕು).

ಈ. ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂದರೆ ತಾತಯಿ. ಆದರೆ 'ಅವ್ವ' ಎಂಬುದು 'ಅಜ್ಜಿ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ. ಈ ಅರ್ಥಾಂತರ ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಸೂಚಕಗಳು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

೨. ವೃತ್ತಿ ಸೂಚಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಭಾಷಾಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ವರ್ಗದ, ವಿಭಿನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ಭಾಷಿಕರಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಹಜ. ವ್ಯಾಪಾರಿ - ಗಿರಾಕಿ, ವೈದ್ಯ ರೋಗಿ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಸೂಚಕ ಅವಳಿಗಳ ನಡುವೆ ಜೈವಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿರುವುದುಂಟು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸಹಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಚಿತ ಕಂಡು ಬರಬಹುದಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲವು ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಾಷಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಔಪಚಾರಿಕ - ಅನೌಪಚಾರಿಕ

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ 'ಔಪಚಾರಿಕ ಭಾಷಾ ಪರಿಸರ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಉದಾ: ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ, ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ, ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ಮುಂತಾದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಕತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರು ಒಂದೇ ಶ್ರೇಣಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಕುಲನಾಮ ಇಲ್ಲವೆ ಹೆಸರು ಇಲ್ಲವೆ ಪದನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'ಅಪ್ಪ ಸಾಹೇಬರೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಅತಿ ಬರ್ತೀರ'

'ಪಾಟೀಲ ಸರ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಅತಿ ಬರ್ತೀರಾ'

'ಇಂಜಿನಿಯರರೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ಅತಿ ಬರ್ತೀರಾ'

ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಅವರ ಹೆಸರು / ಕುಲನಾಮ (ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕ್ಷಚಿತ್ತಾಗಿ) ಪದನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವ : ಗೋಪಾಲ್ ಯಾಕೆ ಎರಡು ದಿವಸಾಯಿತು ಆಫೀಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ

ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವ : ಸಾಹೇಬರೆ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆರಾಮ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವ : ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ತೋರಿಸಿರಿ

ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವ : ಸಾಹೇಬರೆ, ನಿನ್ನೆ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರು ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರನ್ನು ಸಾರ್, ಸಾಹೇಬ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ್, ರೂಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಡಿ. ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು, ವಿ. ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು, ತಹಶೀಲ್ದಾರ ಸಾಹೇಬರು ಮುಂತಾದವರು. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನೂ ಡೈವರ್ - ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಸಾಹೇಬರು, ಎಂ. ಜಿ. ಸಾಹೇಬರು,

ಡೈವರ್ ಅಥವಾ ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬ್ ವೇಳೆ ಆಗೇತಿ ಗಾಡಿ ಬಿಡಿ

ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಈ ಪದದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ ಇದೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗತ್ತು ಇದ್ದರೆ ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯಕತೆ, ಸೌಮ್ಯತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರು ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಏಕವಚನದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರು ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಬಹುವಚನದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಔಪಚಾರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕುಟುಂಬ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ ಇಂತಹ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೃತಕತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರು ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯವರನ್ನು ಏಕವಚನದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಮಾಮನಿ ಎಂ.ಎಲ್.ಎ ಇದ್ದಾಗ ಬಾಳ ಮೆರೆಡ್, ಈಗ ಮೂಲಿ ಗುಂಪ್ ಆಗ್ಯಾನ್ (ರೂಢಿ).

ಕೂಲಿಕಾರರು ಭೂಮಾಲೀಕರನ್ನು ದಣಿ, ಸಾಹುಕಾರ ಎಂದೂ, ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪೂಜ್ಯರು, ಸ್ವಾಮೀಜೀ, ಅಪ್ಪಾಗೋಳ್, ಅಜ್ಜಾಗೋಳ್ ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಾಪಾರಿ - ಗಿರಾಕಿ

ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವಾಗ ಭಾಷೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವ್ಯಾಪಾರಿಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ನಯಗಾರಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಗಿರಾಕಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುವುದು ಮುಖ್ಯ. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮತ್ತು ಗಿರಾಕಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಸ್ತ್ರೀ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಅಮ್ಮಾರ್, ಅಕ್ಕಾರ್, ಮೇಡಂ, ಟೀಚರ್, ಸಿಸ್ಟರ್ ಎಂದು ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಅಮ್ಮಾರ್ ಹಳೆ ಅಕ್ಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ. ಊಂ ಕೆ. ಜಿ. ತೆಗೊಂದ್ ಹೋಗಿ'

'ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಿಮಗ್ ಪಸಂದ್ ಬರದಿದ್ದರ್'

'ವಾಪಸ್ ತೆಗೋತಿವರಿ'

ನೌಕರಸ್ಥರ ಗಂಡಸರನ್ನು ಸಾರ್, ಸಾಹೇಬ್ ಎಂದು, ಭೂ ಮಾಲೀಕರನ್ನು ದಣಿ, ಸಾಹುಕಾರ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ವ್ಯಾಪಾರಿ : ಬನ್ನಿ ಸಾರ್ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ, ತೊಗರಿ ಬೇಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿವೆ ಸಾರ್, ಊಂ ಕೆ. ಜಿ. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಸಾಹುಕಾರರೆ / ದಣಿ, ನಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಗೆ ೧೦ ಚೀಲ ಜ್ವಾಳಾ ಕೊಡಬೇಕು.

ರುದ್ರಗೌಡ : ಉಹೂ (ತಲೆದೂಗುತ್ತ) ಈ ವರ್ಷ ನಮಗ್ ಸಾಲುಡಿಲ್ಲ

ವ್ಯಾಪಾರಿ : ಸಾಹುಕಾರರೆ, ನಿಮ್ಮಂತವರು ಈ ರೀತಿ ಅಂದರೆ ಹೇಗೆ?

ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಗಿರಾಕಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಿರಾಕಿಗಳೇ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರನ್ನು ಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ಗಿರಾಕಿ : ನಮಸ್ಕಾರ್ ಶೆಟ್ಟರೆ, ಕಲ್ಲೊಳ್ಳಿ ಬೆಲ್ ಬಂದಿದೆಯಾ ಶೆಟ್ಟರೆ.

ವ್ಯಾಪಾರಿ : ಕಲ್ಲೊಳ್ಳಿ ಬೆಲ್ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲೋ ಕಲ್ಯಾ, ಬೆಳಗಾವಿ ಬೆಲ್ ಬಂದಿದೆ, ಚಲೋ ಅತಿ, ಒಂದ್ ಪೆಂಟಿ ಒಯ್ ಲೇ.

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರನ್ನು ಸಾಹುಕಾರ / ದಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ಶಿಕ್ಷಕ - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ನೀತಿ - ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ - ನೀತಿ, ಆಚಾರ - ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸತ್ಯ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವನೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಅಹಿಂಸೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡುವವರು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವವರ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಹೆಸರು ಅಥವಾ ಕುಲನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

ಶಿಕ್ಷಕ : ಯಾಕಲೇ ಮಲ್ಯಾ ನಿನ್ನೆ ಶಾಲೆಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ : ಗುರುಗಳೇ, ನಿನ್ನೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕ : ಮಗನ್, ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಶಾಲೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಬರ್ತಾನೆಯೇ? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಶಾಲೆ ತಪ್ಪಿಸಬೇಡ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ : ಆಗಲಿ ಗುರುಗಳೇ

ಶಿಕ್ಷಕ : ನಿನ್ನೆ ಗಣಿತ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗೃಹ ಪಾಠ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಯಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರಿ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ : ಸರ್, ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಶಿಕ್ಷಕ : ರುದ್ರಾಪುರ್ರಾ ನೀನು ಏಕೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿಲ್ಲ? ಮಗನ್ ಉರಾಗ ತಿರುಗಾಡುತ್ತೀಯಾ, ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಓದಬೇಕು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಕವಚನದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತುಂಬ ವಿನಯದಿಮದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪದವಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರೌಢರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು : ಬಿದರಿ ಅವರೇ, ಗಮಕ ಸಮಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದಿದ್ದೀರಾ?

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ : ಸರ್, ಬರೀತಾ ಇದ್ದೇನೆ, ನಾಳೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು : ಬೇಗ ಕೊಡಿರಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸೋಣ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ : ಆಯ್ತು ಸರ್.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಗುರುಗಳು, ಅಧ್ಯಾಪಕ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಸರ್, ಮಾಸ್ಟರ್, ಮೇಷ್ಟ್ರು, ಓಜಯ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹಿತ, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗೂ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಆದರ್ಶ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ವೈದ್ಯ - ರೋಗಿ

ಆರೋಗ್ಯವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಗುಣಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳಿಗೆ ಅಡಿಪಾಯವಾಗಿದೆ. ರೋಗ ತಲೆದೋರಿ ದೈಹಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಉಂಟಾದಾಗ ಆಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಆಗ ವೈದ್ಯರು ರೋಗಿಯನ್ನು, ರೋಗಿಯು ವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯರು ೧೫ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೇಬಿ, ಅಮ್ಮಾ ಪುಟಾ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ವೈದ್ಯ : ಏನಮ್ಮಾ ಆರಾಮ ಇಲ್ಲೇನು? ಅಳಬಾರದಮ್ಮ, ನಿನಗೆ ಚಾಕಲೆಟ್ ಕೊಡತೇನು ಪುಟಾ ಸುಮ್ಮ ಕೂಡಬೇಕು.

೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ವರ್ಷದವರನ್ನು ಅಪಾ, ಅಮಾ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ವೈದ್ಯ : ಏನಪಾ / ಏನಮಾ ನಿನಗೆ ಏನು ಆಗಿದೆ?

ರೋಗಿ : ನಾಲ್ಕು ದಿವಸ್ ಆತ ಸಾಹೇಬರೆ, ಸುಸ್ತ ಆಗೇತಿ

ವೈದ್ಯ : ಏನ್ ಆಗಿಲ್ಲಮ್ಮ / ಆಗಿಲ್ಲಪಾ, ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಮಾಡ್ತೆನಿ ಆರಾಮ ಆಗುತ್ತದೆ.

೨೦ ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟವರನ್ನು 'ರೀ' ಇಲ್ಲವೆ ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಜೊತೆಗೆ ಅಣ್ಣಾ, ಕಾಕಾ ಎಂಬ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

ವೈದ್ಯ : ಮಾದೇವಪ್ಪಣ್ಣಾರ್ ನಿಮ್ಮ ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆ ಈಗ ಆರಾಮ ಆಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ರೋಗಿ : ಸಾಹೇಬರೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ

ವೈದ್ಯ : ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಸ್ವಾಮಾರ್, ಬೆಳಗಾವಿ ಕೆ.ಎಲ್.ಇ. ದವಾಖಾನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ

ರೋಗಿ : ಆಗಲಿ ಸಾಹೇಬರೆ, ಆರಾಮ ಆದರೆ ಸಾಕು.

ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಸಾರ್ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ್ ಎಂಬ ರೂಪವೇ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿದೆ. ಡಾಕ್ಟರ್, ಸಾಹೇಬ್ / ಡಾಕ್ಟರ್‌ಗೋಲ್ ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ವೈದ್ಯರುಗಳು ರೋಗಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೈದ್ಯರುಗಳು ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳೇ ರೋಗಿಗಳ ಅರ್ಥ ರೋಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಟ - ವೇಶ್ಯೆ

ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಒಂದು ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆ. ಹಣ ಇಲ್ಲವೆ ಇತರ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಭ್ಯಾಸಬದ್ಧವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವವರು ವೇಶ್ಯೆಯರು. ಕಾಮತ್ಯಶೆಗಾಗಿ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದುವವರು ವಿಟರು. ಭೋಗದ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈವರಿಗೂ ಲಜ್ಜೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಟ - ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ವೇಶ್ಯೆಯರ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರಸೂ. ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮಾಲಾ ಮುಂತಾದವು. ಬಾರ್, ಬಾ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾ, ದಾರಿಕಾಯತಾನ್, ಈ ರೂಪಗಳಲ್ಲದೇ ಕೈ ಸನ್ನೆ, ಸಂಕೇತ ಇಂತಹ ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂವಹನ ಇಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಟ : ಎಷ್ಟು ಹೇಳು

ವೇಶ್ಯೆ : ನೂರು ರೂಪಾಯಿ

ವಿಟ : ಐವತ್ತು ಕೊಡೆನೆ

ವೇಶ್ಯೆ : ಬಾಬಾ, ಲವೂಟ್ ರೊಖ್ಯಾಕೊಡ

ವೇಶ್ಯೆ - ವಿಟವನ್ನು ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ) ಮಾವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವೇಶ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿಟನ ಸಂಬಂಧ ತುಂಬ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಹಣ ಸಂಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಕಾಮತ್ಯಜೆ ಇಂಗಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೊತೆಗೆ ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. (ಉಪಪತ್ತಿ). ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನ್ನಣೆ ಇದೆ. ಅದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಅಂಶವೂ ಆಗಿದೆ. ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಗೆಣೆಯ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಉಪಪತ್ತಿ ಅವನನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಅಳುತ್ತಾಳೆ

ಗೆಣೆಯ ಬಿಟ್ಟರು ಕೂಡ ಗೆಣೆಯನಾಡಿದ ಆಟ

ಮನದಾಗ ಊರಿ ನಿಂತಾಂಗ | ಆ ಹುಡುಗಿ

ಚಂಚಣಕ ನೆನೆಸಿ ಅಂತಾಳ ||

ಎಂಬ ಮಾತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ವಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ

ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ : ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂದರ್ಭ (ಸಾಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು)

ಔಪಚಾರಿಕ	ಅನೌಪಚಾರಿಕ
೧. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಂಟು	೧. ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಉಂಟು
೨. ನಿಯಮಿತವಾದ ಸ್ಥಳ, ವೇಳೆ ಹಾಗೂ ಸಂಕಥನ ಇರುತ್ತದೆ.	೨. ಸ್ಥಳ, ವೇಳೆ, ಹಾಗೂ ಸಂಕಥನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ.
೩. ಭಾಷಿಕರ ನಡುವೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಬಂಧವುಂಟು	೩. ಭಾಷಿಕರ ನಡುವೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಂಬಂಧ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

೪. ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ ನಿಯಮಿತವೂ ಉದ್ದೇಶರಹಿತವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.	೪. ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜತೆ ಇರುತ್ತದೆ.
೫. ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆ, ಕುಟುಂಬ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.	೫. ಬಸ್ ನಿಲ್ದಾಣ, ಪೇಟೆ, ಮದುವೆ ಮುಂತಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

೭. ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು : ಪರಿವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ

ಪರಿವರ್ತನಶೀಲತೆ ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೌಲಭ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಭಾಷಾ ಸಂಪರ್ಕಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಸಂಪರ್ಕದ ಮೇಲೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ವಲಯ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯ ಘಟಕಗಳಾದ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಪರಿವರ್ತನೆಗೂ ಈ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡೇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳು, ಉರ್ದು ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾಹಕವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಂತೆ ಕನ್ನಡವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಅನೇಕ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳು ಹೊರತಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರ - ತಂದೆ

ಮಾತೃ - ತಾಯಿ

ಸಹೋದರ - ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ

ಸಹೋದರಿ - ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ

ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆ. ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ (ಸೀಮಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ) ಅವು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಗಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿತ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಯಿ / ಮಾ - ತಾಯಿ

ಪಾವಣೆಗರು - ಬೀಗರು

ವೈನಿ - ಅತ್ತಿಗೆ

ಕಾಕಾ - ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ

ಮಾವಂಶಿ - ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ

ಬಾವ್ - ಸಹೋದರ

ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನವಾಬರು, ಅಧಿಪತಿಗಳು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ತುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಹಜವಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಮೇಲಾಯಿತು.

ಮಾ - ತಾಯಿ

ಚಿಟ್ಟಾ / ಚಾಚಾ - ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ

ಮಾಮೂ - ಮಾವ

ಬೈಯ್ಯಾ / ಬಾಯಿ - ಸಹೋದರ

ಬಾಬಾ - ತಂದೆ

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಆಧುನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಈ ಎರಡು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲಾಗಿದೆ.

ಮಮ್ಮಿ - ತಾಯಿ

ಡ್ಯಾಡಿ - ತಂದೆ

ಆಂಟಿ - ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ

ಅಂಕಲ್ - ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ

ಫಾದರ್ - ತಂದೆ

ಮದರ್ - ತಾಯಿ

ಫಾದರ್ - ಇನ್ - ಲಾ - ಮಾವ

ಮದರ್ - ಇನ್ - ಲಾ - ಅತ್ತೆ

ಸನ್ - ಇನ್ - ಲಾ - ಅಳಿಯ

ಡಾಟರ್ - ಇನ್ - ಲಾ - ಸೊಸೆ

ಕೋ - ಬ್ರದರ್ - ಸಹ ಸಹೋದರ (ಷಡ್ಡಕ)

ಇಂತಹ ಆಂಗ್ಲ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಿವೆ. ಪಟ್ಟಣಿಗರಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯಾವಂತದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ರಚನೆಯ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು (ಮಮ್ಮಿ, ಮಮ್ಮಿಯನ್ನು, ಮಮ್ಮಿಯಲ್ಲಿ).

ಕನ್ನಡ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡೇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತುಳು, ಮಲಯಾಳಂ ಭಾಷೆಗಳ, ಕೋಲಾರ, ಪಾವಗಡ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ, ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡೇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳು ದ್ರಾವಿಡ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆಯಿದೆ ವಿನಃ ವೈಷಮ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. (ದ್ರಾವಿಡ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಬಂಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಗಮನಿಸಬಹುದು).

ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧಗಳಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ರೂಪಗಳು ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಉಳಿದ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧಗಳು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ರೂಪಗಳ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದುಂಟು. ಉದಾ: ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದವರು ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಓದಿ ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಇತರ ಪದಗಳಂತೆ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತವೆ. (ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆ ಬರಹದ ಭಾಚೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ

ಉತ್ತರದವರಿಗಿದೆ.). ಅಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ತಾತ, ಅತ್ತಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಳೇ ಮೈಸೂರಿನ ಪದಗಳು, ಅವ್ವ, ಚಿಗವ್ವ, ಅಜ್ಜ, ವೈನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪದಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಡೆಯ ವೈನಿ ಎಂಬ ಪದವು ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಒಳಗೆ ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ 'ಅಜ್ಜ' ಎಂದರೆ ವಿಜಾಪುರ ಕಡೆಗೆ 'ಮುತ್ತಾ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಕಡೆಗೆ 'ತಾತ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ತಾಲೂಕು ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿಗೆ 'ಆಯಿ' ಎಂದು ಕರೆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಎಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಭಾಷೆಯೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲದವರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಸವದತ್ತಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಜ್ಜಿ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಅಮ್ಮ' ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಇತರರ ಮುಂದೆ ಆ ಪದವನ್ನು ಬಳಸದೆ ಆ ಪದದ ಬದಲು 'ಆಯಿ', 'ಅಜ್ಜಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಹೀಗೆ 'ಅಜ್ಜಿ' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ 'ಅಮ್ಮ' ಬಂಧುಸೂಚಕದ ಸ್ಥಾನ ಅಭದ್ರವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕ್ರಮೇಣ ಆ ಪದವು ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದು.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಭಾಷಾ ಪ್ರಬೇಧಗಳು ಬರೆಹದ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನರ ಮಧ್ಯೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ. ಅಂತಹ ಜನರು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ, ಉಳಿದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದುಂಟು. ಬರೆಹದ ಭಾಷೆಯಂತೆಯೇ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅದು ಬಹಳ ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂಧುತ್ವಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾ : ಮಮ್ಮಿ, ಡ್ಯಾಡಿಯಂತಹ ಪದಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಸ್ವಭಾಷಿಕರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಆಧುನೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಗರೀಕರಣಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಸರಣವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಕುಟುಂಬ ರಚನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹ, ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹ ಇವು ಮಾನವನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳಲ್ಲದ ಜನರೊಡನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಸಂಭೋಧನೆಯ ವಿಧಾನವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುರುಬ, ಬೇಡ, ಒಕ್ಕಲಿಗ, ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರು ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಭೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (ಹರಿಜನ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ). ಇಂತಹ ಸಮಾಜ ರಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದುವುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಬಾಂಧವ್ಯ ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

೮. ಸಂಬೋಧನೆಗಳು : ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ವರೂಪ

ಭಾಷಿಕರ ಪ್ರದೇಶ, ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ವಯಸ್ಸನ್ನಾಧರಿಸಿ ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರೆಯುವಾಗ ಇಲ್ಲವೆ ಕೂಗುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪದಗಳು ಸಂಬೋಧನೆಗಳಾಗಿವೆ. ವ್ಯಾಕರಣ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ಅವ್ಯಯಗಳ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಕೇಶಿರಾಜ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಸ್ಮರಣ ವಿಚಾರಾ ಮಂತ್ರಣ

ಪರಿಗತ ಮನಸಿರ್ಪುಪಲೆಲೆವ ಎಂಬಿವು ಸಂ

ಚರಿಸುವುದನುದನು ಮತದೊಳ್ ಬ

ಲ್ಲರಿ ನೇಕಾರ ಮದಕಾರ ಮವಧಾರಣೆಗೊಳ್ (ಸೂ. ೨೨೬)

ಇದರರ್ಥ 'ಎ', 'ಎಲೆಲೆ', 'ಎ' ಎಂಬಿವು ಸ್ಮರಣೆ, ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಸಂಬೋಧನೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. 'ಗಡ' ಎಂಬುದು ಉಚಿತ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಹಳಗನ್ನಡದ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಏನಿಂ', 'ಗಡಿಂ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. 'ಏನಿ' ಸಂಬೋಧನೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಡುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿದೆ. 'ಏನಿ ಪಶುಪತಿ ಭಟ್ಟರೇ ಸುಖದೊಳಿದಿರೆ' (ನಂಬಿಯಣ್ಣನ ರಗಳೆ) 'ಏನಿ ಬಿಜಯಂ ಗೈದಿದೆ' (ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ) ಗಡಿಂ ಎಂಬುದು ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಡುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. (ವಿವರಣೆಗಾಗಿ ನೋಡಿ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ 'ಏನಿ - ಗಡಿಂ - ರೀ' ಸಮಾಲೋಕನ) ಏನ್ + ಇಂ = ಏನಿಂ > ಏನಿ ಆಗಿದೆ. ಹಳಗನ್ನಡದ ಅಂತ್ಯ ಬಿಂದು ನಡುಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಲೋಪವಾಗುವುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 'ಗಡ' ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡ ಅವ್ಯಯಕ್ಕೆ 'ಇಂ' ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ 'ಗಡಿಂ' ಆಗಿದೆ.

[ಗಡ+ ಇಂ+ ಗಡಿಂ, ಗಡ + ಇ = ಗಡಿ]. ಈ ಎರಡು ರೂಪಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಹುವಚನದ ಸಂಬೋಧನೆಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

'ಏಡಿ ಅಡಿವೆಪ್ಪ ಆರಾಮ ಇದ್ದೀರಾ'

'ಏಡಿ ಅಕ್ಕಾರ್ ಅಡಿಗೆ ಆಯ್ತ'

ವ್ಯಾಕರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದರೆ 'ಏನ್' ಸರ್ವನಾಮ. ಆದರೆ ಏನಿಂ (ಏನಿ) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅದು ಅವ್ಯಯದಂತೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ 'ಏಡಿ' ಎಂಬುದು ಏನಿಂ (ಏನಿ) ಎಂಬ ರೂಪಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಬಳಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನಿ ಎಂಬಂತೆಯೇ ಯಾತ್ರಿ, ಬೇತ್ರಿ, ಹಾತ್ರಿ ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ, ಬೇಕು, ಹಾಕು, ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ 'ರೀ' ಎಂಬುದು ಸೇರಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. 'ರೀ' ಎಂಬುದೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಬೋಧನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುಂಟು.

'ರೀ (ರಿ) ಕೂಸ್ ಅಳಾಕ್ ಹತ್ತತಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಿರಿ'

'ರೀ (ರಿ) ಆಫೀಸಿಗೆ ಟೈಯಂ ಆಯ್ತ ನೋಡಿ'

ಹೆಂಡದಿರರು ಗಂಡದಿರನ್ನು ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. 'ರೀ' (ರಿ) ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. (ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿ ಕರೆದರೆ ಗಂಡನ ಆಯುಷ್ಯ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.) ಹೊಸಗನ್ನಡದ 'ರೀ' ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕಪೂರ್ವ ಕನ್ನಡದ ಇರ್ (<ಇ)ಗೆ

ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಇರ್' ಸ್ವರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಇರಿ' ಆಗಿದೆ. [ಬಂದಿರ್ > ಬಂದಿರಿ]. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ, ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತಾನತೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಲು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಶುರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲೋ, ಎಲವೋ, ಅಣ್ಣಗಳಿರಾ, ಭೋ ರೋ ಮೊದಲಾದ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇವು ವಚನ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಅಬ್ಬೆ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ತಾಯಿ' ಎಂಬರ್ಥವಿತ್ತು. (ಚಲಬ್ಬೆ, ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ). ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ 'ಬೇ' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಅದು ಹಿಂದಿನ 'ಅಬ್ಬೆ'ಯ ಅವಶೇಷವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಸವಕಳಿ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

'ಯಮ್ಮಾ ಬೇ ಉಟಕ್ ಹೆಚ್ಚಬೇ' 'ಯವ್ವಾ ಬೇ ಹಾಡ ಬೇ'

'ಯತ್ತಿ ಬೇ ಬಾರ ಬೇ'

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ವರ್ಗದವರು ಬೇ ರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಅ' ಕಾರಾದಿ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ 'ಯ' ಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

'ಯವ್ವಾ ಬೇ ಬಾರ ಬೇ'

'ಯಮ್ಮ ತಿನ್ನಾಕ ಏನ ಅತಿ ಬೇ'

'ಯಪ್ಪ ರೊಕ್ಕಾ ಕೊಡ'

ಇದೇ ರೀತಿ ಯತ್ತಿ (ಅತ್ತೆ), ಯಕ್ಕ (ಅಕ್ಕ), ಯಜ್ಜ (ಅಜ್ಜ), ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸಾದ ಪುರುಷರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ 'ಪೋ' / 'ಪೋ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದುಂಟು.

'ಯಜ್ಜಾ ಪೋ (ಪೋ) ಯಾಳೆ ಆಗೇತಿ ಮನಿಗೆ ಹೋಗ್ ಪೋ'

ಇದೇ ರೀತಿ 'ಯಪ್ಪಾ ಪೋ', 'ಮಾವಾ ಪೋ' ವಯಸ್ಸಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ 'ವೋ' / 'ವೋ' ಬಳಸುವುದುಂಟು. 'ಯಮ್ಮಾವೋ ಯಾಳೆ ಆಗೇತಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡವೋ.'

ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಣಸೂರ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಮಾತಾಡುವ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಯವರು (ಮೇಲ್ಜಾತಿ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಲಿಂಗಾಯತ, ಕಮಧ್ಯಮ ಜಾತಿ - ತೋರೇರ, ಉಪ್ಪಾರ, ಈಡಿಗ, ಕೆಳಜಾತಿ - ಹೊಲೆಯ, ಮಾದಿಗ), 'ಣೇ, ಮೀ ಲೇ' ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಡಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಬಾಬುರವರು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಬಳಕೆಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.* 'ಣೇ' ರೂಪವನ್ನು ಮಧ್ಯಮ ಜಾತಿಯವರು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

'ಣೇ ವನಿಯಸುಕೊಡ' (ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾರು ಕೊಡು)

'ಬಾಣೇ (ಬಾರೇ)

ಕಿರಿಯರು ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗಲೂ 'ಣೇ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ಅತ್ತೆ ಹೆಣ್ ಕೊಟ್ಟಿಣೇ (ಅತ್ತೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವೆಯಾ)

ಮೇಲ್ ಸ್ತರದವರು ಕೆಳಸ್ತರದವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಮೀ' ರೂಪದ ಬಳಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

'ಮೀ ನಿಂತೋಲ (ಲೇ ನಿಂತೋಲ)

'ಲೇ' ರೂಪ ಮೇಲ್ಪಾತಿಯವರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಶಿಷ್ಟ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ಲೇ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ'

'ಲೇ ಅಕ್ಕಾ ಕಾಸುಕೊಡೆ'

ಕಲ್ಯಾಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಈಗಾ' ಎಂಬುದು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಈಗಾಬಾಯಿಲ್ಲಿ'. 'ಈಗಾನೋಡು' ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆಧುನೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಇಂತಹ ಸಂಬೋಧನಾ ರೂಪಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ 'ಎಲವೋ' ಎಂಬ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

'ಎಲವೋ ಸೂತನ ಮಗನೇ ನೀ'

ಕಲಹದೊಳತಿ ಸಹಸಿಗನೇ'

ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದು ಇವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮರಾಠಿ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿರುವ 'ಬಾಯಿ' ರೂಪ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಷದ ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಮಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಶಾರದಾಬಾಯಿ, ಜೀಜಾಬಾಯಿ, ಕಸ್ತೂರಿಬಾಯಿ ಅವರನ್ನು 'ಬಾಯಿ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಬಾಯಿಯವರೇ ಸಾಹೇಬರು ಇದ್ದಾರೆಯೇ?'

ಗಂಡಂದಿರರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡದಿರಿಗೆ ಬಾಯಿ ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಮನೆತನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬಾಯಿಯವರೇ ಮಾಡ್ತಾರ'

'ಬಾಯಿ ಅವರೇ ತರಕಾರಿ ಏನು ತರಬೇಕು?'

ಇತ್ತೀಚೆಲಾಗಿ 'ಬಾಯಿ' ರೂಪ ಸಂಕುಚಿತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯ ದಾದಿಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಸಾಹೇಬ' ಎಂಬ ಅರೇಬಿಕ್ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ಸಾಹೇಬರೇ ನಾಳೆ ಆಫೀಸಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ'

'ಬಿದರಿ ಸಾಹೇಬರು ಬಾಳ ಚಲೋ ಅಧಾರ'

ಸಾಹೇಬ ಪದದ ಬಳಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸರ್, ಮಿಸ್ಟರ್, ಮೇಷ್ಟ್ರ ರೂಪಗಳು ಪರಿಚಿತ ಹಾಗೂ ಅಪರಿಚಿತರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

'ಏನಿ ಸರ್ ಅಥವಾ ಮೇಷ್ಟ್ರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ'

'ಗಾಣಿಸಿರ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.'

ಸಮ ವಯಸ್ಕರರು ಜಗಳಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಮಿಸ್ಟರ್' ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

'ಏ ಮಿಸ್ಟರ್ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡು'

'ಏ ಮಿಸ್ಟರ್ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ'

ದೂರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ 'ಹಲೋ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಭಾಷಿಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುದೇ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

'ಹಲೋ ಸರ್ ನಾನು ಬಿದರಿ ಅವರು ಮಾತನಾಡುವುದು.

ಚನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ ಸರ್'

'ಹತ್ತೋ ಮತ್ತೇನು ವಿಶೇಷ'

ಅಂಗವಿಕಲರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವರ ಉನವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಕುಂಟಾ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ತೆಗೊಂದ ಬಾರಲೇ'

'ಕುಡ್ಡ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ'

'ಎಲೆ ಕಿವುಡ, ಈ ಕಡೆ ಬಾರಲೇ'

ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ಜಗಳ, ಇಂತಹ ಆವೇಶದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು.

'ಏ ನಾಯಿ ಅಂತಹದೇ ಹೋಗಾಚೆ'

'ಏ ಕತ್ತೆ ಏ ಮಂಗ್ಯಾ'

'ಹಂದಿ ಹಾಗೆ ಗಫ್ ಗಫ್ ತಿನ್ನಬಾರದು'

ಅಪ್ಪ, ಅವ್ವ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ತಂಗಿ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಅತ್ತೆ ಈ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

'ಅತ್ತಿ ನೀರ ಬಂದಿವೆ ಕ್ಕಡಾಕೊಡು'

'ತಂಗಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಾರಮ್ಮ'

'ಇವರು ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿಯವರು.'

ಸೊಸೆ, ನಾದಿನಿ, ನೆಗೆಣ್ಣಿ, ಮೈದುನ, ಅತ್ತಿಗೆ, ಷಡ್ಡಕ್, ಇಂತಹ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

'ಇವರು ನಮ್ಮ ನಾದುನಿ ಜಮಖಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರ್ತಾರ'

'ಇವರು ನಮ್ಮ ಮೈದುನರು.'

ಮಕ್ಕಳು ಬಳಸುವ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳು ಯಪ್ಪಾ, ಯವ್ಪಾ, ತಮ್ಮಾ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದರೆ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳು ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಅವ್ವಾರಿ, ಅಕ್ಕಾರಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. ಹಳೆ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 'ಅಮ್ಮಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವುದುಂಟು. 'ಅಮ್ಮಿ ಬಾ ಇಲ್ಲಿ', 'ಏನಮ್ಮ ಅಮ್ಮಿ ಹೇಗಿದ್ದೀಯಾ', ನಾಮವಾಚಕ, ಗುಣವಾಚಕಗಳ ಕೊನೆಯ ಸ್ವರವನ್ನು ದೀರ್ಘ ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಬೋಧನೆಯಾಗುವುದುಂಟು.

ಅಣ್ಣಾ ಯಣ್ಣಾ (ಆ)

ಅಣನೇ (ಏ)

ಅಣಂದಿರಾ (ಇರಾ)

ಚಿಕ್ಕವನೇ ಳೇ (ಏ)

ಗೌರವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದೆ 'ಅವರು' ಎಂಬ ಬಹುವಚನ ರೂಪ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ 'ಯ್, ನ್' ಆಗಮಗಳಾಗುವುದು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರೇ, ಅಮ್ಮನವರೇ ಮುಂತಾದವು.

ಭಾಷಿಕರು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ, ಹಬ್ಬ - ಹರಿದಿನ, ಮದುವೆ - ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಾಸವಾದಾಗ, ಕೌಟುಂಬಿಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಅದರಂತೆ ಕೋಪ, ದುಃಖ, ಭಯ, ತಿರಸ್ಕಾರ, ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಆಕ್ಷೇಪ ಇಂತಹ ಆವೇಶದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳು 'ಭಾವಸೂಚಕಾವ್ಯಯ'ಗಳೆನಿಸುವವು. ಅಯೋ, ಅಕ್ಕಟಾ, ಅಟಕಟಾ, ಆಹಾ, ಭಲೆ, ಭಲಾ, ಛೇ, ಥೂ, ಅಬ್ಬಾ, ಅಹಹಾ, ಆಹಾ, ಓಹೋ, ಹೋ, ಹೋಹೋ, ಅಃ ಆಃ, ಓ, ಏ, ಚೇ, ಥು. ಮುಂತಾದವು. ಕೆಲವು ಭಾಷಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೈಗಳು ರೂಪಗಳೇ ಸಂಬೋಧನೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. 'ಏ ಐಯ್ಯ', 'ಏ ತುರುಕ', 'ಏ ಮಗನೆ, ಬಾರಲೇ ನಿನ್ನ ಐದೇಶಿ ಬಲ್ಲೇ' ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಗ್ರಾಮೀಣರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಡಿಯಿಲ್ಲದೆ, ನಯನಾಜೂಕುಗಳ ಪರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆವೇಶದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಸಂಬೋಧನೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಭಾಷಿಕರು ವೇಗೋಚ್ಚಾರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪದಗಳನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಲೇ / ಲೆ' ಎಂಬ ರೂಪಗಳು ಹಳೇ ಮೈಸೂರು ಕಡೆಗೆ ತಂದೆ / ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆಯುವಾಗ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪಾಲೇ, ಅವ್ವಾಲೇ ಇದೇ ರೂಪವನ್ನು ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಡೆಗೆ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕರೆಯುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಯಲ್ಲಾಲೇ, ಕಮಲೀಲೇ, ಇಂತಹ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಸು, ಲಿಂಗ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಪೋ / ಪೋ, ವೋ / ವೋ, ಬೇ, ರೀ, ಏನೊಂದ್ರೆ, ಎಲೊ / ಎಲೋ, ಎಲಾ, ಎಲೊ, ಓ. ಎಲೆ / ಎಲೇ, ಎ / ಏ, ಎಲೆಲೆ, ಎಲೈ, ಅಮ್ಮಾವರೇ, ಅಣ್ಣಾವರೇ, ಸರ್, ಭಾಯಿ, ಹಲೋ, ಮೇಷ್ಟ್ರ, ಸಾಹೇಬ್ ಇಂತಹ ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಂಬೋಧನೆಗಳಿಂದಲೇ ಭಾಷಿಕರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅವರ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಭಾಷಿಕರೊಡನೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

---

* ವಿವರಣೆಗಾಗಿ ನೋಡಿ - ಡಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಬಾಬು 'ಣೇ ಮೀ ಲೇ' ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮಳೆ ಸಂಚಿಕೆ ೧೯೯೮

೯. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಭೋಧನೆ

ಸಂಗ್ರಾ ಬಾಳ್ಯಾ ಗೀತರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಸಂಭೋಧನೆ ರೂಪಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 'ಸಂಗ್ರಾ ಬಾಳ್ಯಾ' ಗೀತ ರೂಪಕವು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದವರೆಗೂ ಪಸರಿಸಿದೆ. ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿ ನಾಡಿನ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದೆ. ನೆರೆಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ದಾಟಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ ನಾಟಕದ ಹಾಡುಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಪರಿಸರದ ಭಾಷೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಸಂಗ್ರಾ ಬಾಳ್ಯಾದ ಕರ್ತೃ, ಕಾರಣ, ಘಟನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮನಸೆಳೆಯುವ ಹಾಡುಗಳು, ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಮಜಬೂತಾದ ಪಾತ್ರಸೃಷ್ಟಿ, ಸಹಜ ಮತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಭೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೀತಿ ಇವು ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದ ಸಣ್ಣಾಟಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಾ ಬಾಳ್ಯಾ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

೧. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಸ್ತುವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಾಸ್ತವಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ನಾಟಕ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

೨. ನಾಟಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹಾಸ್ಯ, ಪ್ರಣಯ, ಶೃಂಗಾರಗಳೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅವು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಒಡಲಲ್ಲಿ ದುರಂತ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು.

೩. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಭಾಷಾ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ದೂರವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಆಶಯ ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಈ ಗೀತರೂಪದ ಕನ್ನಡ ಜಾನಪದ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಗೀತರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಬಳಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಈ ಗೀತರೂಪದ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಏಳು ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

ಅ. ಗಂಡ + ಹೆಂಡತಿ + ತಮ್ಮಂದಿರರು

ಈರ್ಯಾ + ಗಂಗಾ ಇರಪಾಕ್ಷಿ, ಬಸವಂತ

ಆ. ಅತ್ತಿಗೆ + ಮೈದುನರು

ಗಂಗಾ ಇರಪಕ್ಷ ಬಸವಂತ

ಇ. ಗೆಳೆಯರು

ಸಂಗ್ರಾ + ಬಾಳ್ಯ

ಈ. ಅಳಿಯ + ಅತ್ತೆ

ಸಂಗ್ರಾ + ಪರಮ್ಮ

ಉ. ಮಿಂಡ + ರಂಡಿ

ಸಂಗ್ರಾ + ಗಂಗಿ

ಉ. ಒಡೆಯ + ಸೇವಕರು

ಈರ್ಯಾ + ಬ್ಯಾಗಾರಿ

ಎ. ವ್ಯಾಪಾರಿ + ಗಿರಾಕಿ

ಸೇಡಜಿ + ಸಂಗ್ಯಾಬಾಳ್ಯಾ

ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಗಂಗಿಯ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಿಯ ಪಾತ್ರ (ಆದರ್ಶ) ಗೃಹಿಣಿಯಂತಿದೆ. ಆಕೆ ಸಂಗ್ಯಾನ ಕೂಡ ಹಾದರ ಮಾಡಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಳಚಿ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ದುರಂತ ದೆಸೆಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಜನರಿಂದ ಹಾಗೂ ಗಂಡ, ಮೈದುನರಿಂದ 'ರಂಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಬೋಧಿಸುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಗಪ್ಪ - ಸಂಗಣ್ಣ - ಸಂಗ್ಯಾ - ಸಂಗ, ಈರಪ್ಪ - ಈರಣ್ಣ - ಈರ್ಯಾ, ಗಂಗಾ - ಗಂಇ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಮೇಲು, ಕೀಳು:ಉ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾವನೆಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಸಂಗ್ಯಾ ಕೀಳಾಗಿ, ಸಂಗಣ್ಣ, ಸ್ನೇಹ, ಆತ್ಮೀಯತೆ, ಸಂಗಪ್ಪ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವಾಗ ಅವು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನೋಧೋರಣೆ (Attitude) ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿರದೆ ಸಹಜವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈರ್ಯಾ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಈರ್ಯಾ ಮತ್ತು ಗಂಗಾಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ರಚನೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ನಾಟಕೀಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಖಿಬಾಬಾ

ಪ್ರಿಯ ನಿಮಗೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುವೆ

ಪ್ರಾಣಕಾಂತಾ ನಾ ಹೆಗ್ ಜೀವಿಸಲೋ

ಕಾಂತಾ | ಕರಸೀದ ಕಾರಣವೆನೊ

ಕೇಳಕಾಂತೆ |

ಕಿತ್ತೂರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವು ಈ ಗೀತರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಕವಾಗಿ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ 'ದ್ವಿಸ್ತರತೆ' (ಡೈಗ್ಲಾಸಿಯಾ) ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಸಂಗ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯಾ ಮೇಲೆ ಆಗಿರಬೇಕು (!) ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವು ವಾಕ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸುವುದುಂಟು. ಅದು ಸಣ್ಣಾಟಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂಬಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ತಂಗಿ ಗಂಗಪ್ಪ | ನೀನು ಗಂಗಪ್ಪ ಬಾರಪ್ಪ ಹೊರಗ

ನಾ ಅತ್ತಿಮನಿ ಸೊಸಿಯಮ್ಮಾ ಹರಸಿ ಯ ಒಗತಾನ

ಬಾರ ಆಯಿ | ಬಂದಿಯಿ ಭಾಳ ದಿನಕ್

ಮಿತ್ರ ಬಾಳಣ್ಣ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳುವಂತನಾಗು

ಸನ್ನಿವೇಶದ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ವಾಕ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಮಗಳು ದೀರ್ಘತೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುವುದುಂಟು.

ಇರಪಕ್ಷಿ-ಬಸವಂತ ಬರ್ಯಪ್ಪ ತಮ್ಮಗಳಿರಾ
ಹೇಳ ಪರಮ್ಮ | ಅದೇನ್ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಮ್ಯಾ

ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳಂತು ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಟ್ಟನೆ ಎದುರಿನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ರೂಪಗಳಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವುದನ್ನು
ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಈರ್ಯಾ ಗಂಗಾಳಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣ ದೇವರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ

ಈರ್ಯಾ - ಕೇಳತಾಂತೆ | ಬಸವಣ್ಣ ದೇವರಾ

ನೀ ಹೋಗಬೇಕು | ನಾಳಿಸ್ತಾಮಾರಾ.

ಗಂಗಾ - ಮೂರಂತಸ್ತಿನ ಮನೆಯೊಳು ಯಾರ್ಯಾರು ಸುಳುವಿಲ್ಲಾ

ಒಂದು ಹಡದಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಿಯಾ ಕಂದಿಲ್ಲೋ ನನ್ನಧ್ಯಾಯ

ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಆಸೆಯನ್ನು, ತಾರುಣ್ಯದ ಸಹಜ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ

'ಯಮ್ಮಾ ಎಷ್ಟದೂರ ಅತಿ'

'ನನ್ನ ಮಗಳ ಬಂತೆ ಬಾರ'

ಮರಡಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ಯಾದಾರಿಕಟ್ಟಿ ಪ್ರೇಮಯಾಚಿಸಿದಾಗ ಗಂಗಿ ಅವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ

ದೂರೆ ಈರ್ಯಾ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಿಕಾಂತಾ

ಮೈದುನರು | ಇರಪಕ್ಷಿ-ಬಸವಂತ

ವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀ ವ್ಯಾಮೋಹ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಗ್ಯಾನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಗೀತರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ
ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಪಾತ್ರಗಳು ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಲು ಮಾತು ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ
ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಯಮ್ಮಾ, ಯಣ್ಣಾ, ಯತ್ತಿ, ಮಿತ್ರ ಇಂತಹ ರೂಪಗಳು ಪುನಃ ಪುನಃ ಆವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇವು
ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಬೋಧನೆಗಳು ಪಾತ್ರಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ
ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಗಳೆಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳುವಂಥವನಾಗು

ಗಳೆಯ ಅದೆನಿರುವುದು ಚೆಂದವಾಗಿ ಹೇಳುವಂತವನಾಗು

ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು. ಪದ ಪುಂಜಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಪರಮ್ಮ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ 'ಮುದುಕ' ಎಂದೂ ಅವನು
ಪರಮ್ಮಳಿಗೆ 'ಮುದುಕಿ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆ
ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಸರದಾರ ನನ್ನ ಗಂಡ ಸರಿಗಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡು

ಸರದಾಳಿ ಕೆಳಗ ಬರಿಗೊಳ್ಳು | ಗೆಳೆತೆವ್ವ

ನಗಿ ನಮಗ್ಯಾತಕ ||

'ಸರದಾರ' ಎನ್ನುವ ಪದದ ಹಿಂದೆ ಗಂಡ ಎಂತವನೇ ಇರಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಅವನು 'ಸರದಾರ' ಅವನಿರುವವರೆಗೆ ಅವಳು ಏನೇನೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿರಲಾರಳು. ಅವನು ಇರದಾಗ 'ಸರದಾಳ ಕೆಳ ಬರಿಗೊಳ್ಳು' ಎಂಬ ಸಾಲು ವಿರಹಿಯ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಬಾಳ್ಯಾ ಗಂಗಾನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಸಂಗ್ಯಾನ ಕೂಡುವಂತೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಗಂಗಾ ಹೇಳುವ ಮಾತು ತುಂಬಾ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ.

ಬಾಳಪ್ಪಣ್ಣ ಕಲಿತೇನೋ

ಕುಂಟಲತನಾ

ನನ್ನಸರಿ ಅಕ್ಕಾ ತಂಗಿ ಇಲ್ಲೇನೋ

ಯಣ್ಣಾ ನಿನಗ್

ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ 'ಅಣ್ಣಾ' ಎಂಬ ರೂಪ ಅದು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವ ಎಷ್ಟು ಹಿರಿದು? (ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ತತ್ವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರಬೇಕಾಗಿದೆ). ಬಾಳ್ಯಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಪಗೊಂಡು ಬಂದದಾರಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಅನೈತಿಕ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಗೀತರೂಪಕದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ 'ಎಲೆಲೆ' ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನೆಯ ರೂಪ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಎಲೆಲೆ ಸಂಗ್ಯಾ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಾನೋ' ಮುಂತಾದವು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದು ಇವುಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಪರಮ್ಪಳು ಸಂಗ್ಯಾನ ಸೋದರತ್ತ. ಗಂಗಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ಯಾನಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಇವಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಗಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಡುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಗ್ಯಾ ಪರಮ್ಪಳನ್ನು 'ಯತ್ತಿ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಕೇಳಬೇಕ ಕೇಳಬೇಕ ಯತ್ತಿ ಮಾತಾ' ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅಳಿಯಂದಿರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೋದರತ್ತೆಯರ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಸಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯತೆ. ಅದರಂತೆ ಅತ್ತೆಯಂದಿರಿಗೂ ಸೋದರಳಿಯರ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೇ ವಾತ್ಸಲ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಗ್ಯಾನ ಕೊಲೆಯಾದಾಗ ಪರಮ್ಪಳು ತುಂಬ ನೋವು ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸಂಗ್ಯಾನ ಕೊಂದವರ | ಚೆಂಡಿ ಚಿವುಟಲಿ

ಸಂಗಪ್ಪನನ್ನಳಿಯ | ಬಂಗಾರದಂತವಾ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಯಿದೆ. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಿ, ಪರಮ್ಪಳು ಪೂಜಾರಿಯರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ 'ಯಮ್ಮಾಬೇ ಹಿಂದಿನ ಹುಡುಗಿಯಾರ್', 'ಯಾಕೋ ಪೂಜಾರಿ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯಲಾಸ್ಯವಾಡಿದೆ. ಸಂಗ್ಯಾ ಗಂಗಿಯರ ಶೃಂಗಾರದ ಉನ್ಮಾದದಲ್ಲಿ

'ಪ್ರಿಯಾಂಗಾತೇ ಘಾಸಿ ಮಾಡಬೇಡ'

ಎಂಬಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವಿರಹದ ತೃಪ್ತಿಯ ಹೋರಾಟ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈರ್ಯಾನಿಗೆ ಹಾದರದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ ತಾನು ಅಂತವಳಲ್ಲವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸಬಾನನ್ನ ಇರಪ್ಪಟ್ಟ ಬಸವಂತ | ಬಂದ್ಲುಳ್ಳ ಮೈದುನರ್ಯಾ

ಸೇರಲಾರದ ಗಂಡ | ಹಾದರ ಹೊರಿಸ್ಯಾನು

ಗಂಗಿ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೈದುನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಗಳ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಸಕ್ಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗದೆ ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪಾತ್ರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತವೆ.

ಯಮ್ಯಾ ಯಮ್ಯಾ ಪರಮ್ಯಾ

ಕಾಂತಾ | ನನ್ನ ಕಾಂತಾ

ಎಲೆಎಲೆ ಬ್ಯಾಗಾರಿ ಸುಳ್ಳುತೋ ಯಾಪಾರಾ

ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಪುನರುಕ್ತಿಗಳು ನಾಟಕದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಂಗ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯಾ ಗೀತರೂಪಕದ ಸಂಬೋಧನೆಯ ಘಟಕಗಳು ಹೀಗಿವೆ.

ಪುರುಷ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಾನ (ಬಾಳಪ್ಪ, ಸಂಗಪ್ಪ ಮುಂತಾದವು), ಮಿತ್ರಾ, ಗೆಳೆಯಾ, ಅಣ್ಣಾ (ಯಣ್ಣಾ), ದೊರಿ (ಈರ್ಯಾ ದೊರೆ), ಮೈದುನ.

ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಂತಾಮಣಿ, ಕಾಮಿನಿ, ಕಾಂತೇ, ಸಖಿಯೇ, ರಮಣಿ, ನಾರಿ, ಯತ್ತಿ, ಯಮ್ಮ, ತಂಗಿ, ಎಕ್ಕಲಹುಡುಗಿ, ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಎಲೆಬ್ಯಾಗಾರಿ, ರಾವ್ ಸಾಹೇಬರೆ, ಸೇಡ್ಡೆ. ದಾದಾ ಇವು ಗೀತರೂಪಕದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕಲೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಸಂಗ್ಯಾ ಬಾಳ್ಯಾದ ಭಾಷಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ತುಡಿತವಿದೆ. ಆಡು ಭಾಷೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ನಾಟಕಗಳು ಶುಷ್ಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಈ ಗೀತ ರೂಪಕ ಹೊರತಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯ ಅರ್ಥವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಆಡು ನುಡಿಯ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಟ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಪೂರಕಗೊಳಿಸುವ ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಗೀತರೂಪಕ ನ್ನಡ ಸಣ್ಣಾಟಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಗೀತರೂಪಕದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಭಾಷಾ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧೦. ಸಮಾರೋಪ

ಭಾಷಾಧ್ಯಯನ ಸಮಾಜ ಮುಖಿಯಾಗಿರಬೇಕು; ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳಿಂದ ಈಗ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಭಾಷಾತತ್ವಗಳನ್ನು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ರಚನೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನೋಡುವುದು ಈಗ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ಶಿಸ್ತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜಾನಪದಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ಅನ್ಯಜ್ಞಾನ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಆ ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ, ಅಂದರೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಸಮುದಾಯದ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಕಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಬೇಕು. ಇಡೀ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಅದಾಗಬಾರದು. ಸಮಾಜದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಾಷಾಧ್ಯಯನ ಸಾಗಿದರೆ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಸಂಗತಿಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನ ಪಡೆದಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಬಂಧುವಾಚನಗಳು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಜನಾಂಗಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಆಕರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಆಶಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ವರೆಗೆ ವಿವೇಚಿಸಿದ ಒಂಬತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧುವಾಚನಗಳ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಶಿಷ್ಟ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ವೃತ್ತಿಸೂಚಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಸಂಬಂಧ ವಾಚಕಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾರ್ತಿಕಗಳು (ಮಗ, ಮಗಳು, ತಂಗಿ, ಮೊಮ್ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ), ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳನ್ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ (ತಂದೆ - ತಾಯಿ, ಸಹೋದರರು). ವಿವಾಹಿತ (ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಅಳಿಯ, ಸೊಸೆ) ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ (ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ) ಹಾಗೂ ನೆರೆಹೊರೆಯವರನ್ನು ಬಂಧುವಾಚಕಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ' (ಕರುಳುಬಳ್ಳಿ) ಎಂದು ಕರೆಯುವುದುಂಟು. ಇದರರ್ಥ ರಕ್ತಸಂಬಂಧ ಎಲ್ಲ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ. (ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧ, ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ). ರಕ್ತಸಂಬಂಧವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು ಕುಟುಂಬ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದವು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಮತೆ, ಅಂತಃಕರಣ ಎಂಬ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅರ್ಥ ಉಂಟು. 'ಕಣ್ಣಿಯದೊಡಂ ಕರುಳರಿಯದೆ' ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡದ ಗಾದೆಯೇ ಇದೆ. 'ಕರುಳುಚುರ್' ಎಂದಿತು. ಇವೆಲ್ಲ ನಾಣ್ಣಡಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕರುಳಿನವರು ಎಂದರೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಗಳು. ಅವರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಸಂಬಂಧಿಕರೆಲ್ಲವೂ ನೆಂಟರು ಅಥವಾ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು.

ಆಧುನಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ ಪದಗಳ (ಭಾವನಾತ್ಮಕ) ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಯಣ್ಣಾ ಕ್ಕಡಾ ಹೊರಸು' ಎಂಬಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧುತ್ವಸೂಚಕ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಸಾಲದು. ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ದುರ್ಬಲವಾಗುವುದರ ಲಕ್ಷಣವಿದು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕುಟುಂಬದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರು. 'ಅರಮನೆ ಇದ್ದರೂ ನೆರೆ ಮನೆಬೇಕು'. ನೆರೆಗೆ ಹೊರೆಯಾಗಬಾರದು. ನೆರೆ ಹೊರೆ ಎಂದರೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ, ಸಹಕಾರ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಧುತ್ವ ಸೂಚಕಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವ್ವ, ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವ್ವ, ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಕುಟುಂಬದ ಆಚೆಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೆನ್ನೆ ನೆಲ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡೇತರ ದ್ರಾವಿಡ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಬಂಧು ಸೂಚಕಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಆಯಾ ಭಾಷಾ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಭಾಷಿಕರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಮನೋವೃತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಬಂಧುವಾಚಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು ಆಂಶಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವಷ್ಟೇ. ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಾನಪದಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತುಗಳ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಅಂತರಶಿಸ್ತೀಯ ಅಧ್ಯಯನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧುವಾಚಕಗಳ ಬಳಕೆ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಹತ್ವ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ ಅಂತಹ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿ ಪ್ರವೇಶಿಕೆಯಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನುಬಂಧ

ಅ. 'ಸಾಹೇಬ' ಸಂಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಅಡಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾದುದು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳು ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಹಳೇ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊಸ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಳೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊಸದೊಂದು ಪದವು ಬಳಕೆಯಾದಾಗ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪದವೊಂದು ಬಳಕೆಯಾದಾಗ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರದ ಶಬ್ದಗಳು ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಸ್ವೀಕರಣದಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಭಾಷಿಕರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ ಶಬ್ದಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಪರ್ಸೋ ಅರೆಬಿಕ್ ಮೂಲದ 'ಸಾಹೇಬ' ಪದ ಮಹ್ಮದೀಯರ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಅದರರ್ಥ ಉಳ್ಳವ, ಒಡೆಯ. ಈ ರೂಪ ಇಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅರ್ಥಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅದರ ಬಳಕೆಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಗೌರವಸೂಚಕವಾಗಿ ಅದು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಡಿ. ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು, ಎ. ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು, ವಿ. ಸಿ. ಸಾಹೇಬರು, ಬಿ.ಇ.ಒ. ಸಾಹೇಬರು ಮುಂತಾದವು. ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗಲೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂ.ಎಲ್.ಎ. ಸಾಹೇಬರು, ಎಂ.ಪಿ. ಸಾಹೇಬರು, ಡೈವರ್, ಕಂಡಕ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಸಹಿತ 'ಸಾಹೇಬ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಡೈವರ್ ಸಾಹೇಬರ್ ವೇಳೆ ಆಗಿದೆ ಗಾಡಿ ಬಿಡಿ'. 'ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಸಾಹೇಬರ್ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೊಡಿ' ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಹೇಬ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ರೂಪವು ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮದ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬನಾಮ ಕೊನೆಗೆ ಗೌರವಸೂಚಕದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ದಾದಾಸಾಹೇಬ ಪಾವಟೆ, ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಅಡಕೆ, ನಂದೀಮಠ ಸಾಹೇಬರು, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಸಾಹೇಬರು ಮುಂತಾದವು. ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸಾಹೇಬ ರೂಪವು ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಮಹಾಶಯದಂತೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸೂಚಕದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದುಂಟು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಂಡದಿರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಸಾಹೇಬ ರೂಪವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. 'ನಮ್ಮ ಸಾಹೇಬರು ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ', 'ಸಾಹೇಬರು ಬಂದರು', ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ ರೂಪ ಒಡೆಯ, ಯಜಮಾನ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಂಡದಿರನ್ನು 'ಸಾಹೇಬತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಬಳಕೆ ಸಾಹೇಬದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಲ್ಲ.

ಅಧಿಕಾರೇತರಿಗೆ ಸಾಹೇಬ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಸರ್, ಮೇಷ್ಟ್ರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ ವಿನಃ ಸಾಹೇಬ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ತಾನೇ! 'ಮಾಡ್ಡಸರ್ ಪಿರೇಡ್' ಇದೆ. 'ಸಂಬೋಧನೆಯ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಮಾಡ್ಡಸರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವಿದೆ.' 'ನಮ್ಮ ಸಾರ್ ಸರ್, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸರ್ ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೂ ಸಾಹೇಬ ರೂಪ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸಾಹೇಬ ರೂಪವು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಹುಶಃ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಸ್ಲಿಂರನ್ನು ಸಾಹೇಬರೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಮಾಮ್ ಸಾಹೇಬ್, ಅಬ್ದುಲ್ ಸಾಹೇಬ್, ಮಹ್ಮದ್ ಸಾಹೇಬ್ ಅದು ಸರಿಯೇ. ಮೂಲತಃ ಅದು ಉರ್ದುರೂಪ ತಾನೆ? ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯವನ್ನೇ 'ಸಾಬರು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಸಾಹೇಬ ಎನ್ನುವುದು ಜಾತಿಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ 'ಸಾಹಬ್

ಲೋಗ್ ಅಂದರೆ ಬಿಳಿಯ ಜನರು. ಅಧಿಕಾರ ಬಿಳಿಯರ ಕೈಗೆ ಹೋದುದನ್ನು ಅದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಈ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಕೊಂಕಣಿ ಆಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ ರೂಪ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಲಿಗೆ ಮಾತಿನಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕಸಲ್ ಸಾಯ್ (ಏನು ಮಾರಾಯ) ಕಿತ್ತೂರು ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪವು ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ಹಿರಿತನ, ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ನಿಮ್ಮ ಸಾಹೇಬಕಿ ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬೇಡಿರಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರಿ' ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾಷಿಕ ರೂಪಗಳು ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಮೂಲವಾದ ಸಾಹೇಬ ಪದವು ಕನ್ನಡದ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಷಾ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಆ. ದ್ರಾವಿಡಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು

ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮಲಯಾಳಂ ಹಾಗೂ ತುಳು ಭಾಷೆಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಿಪಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. (ಲಿಪಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಳುವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ), ಈ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಕನ್ನಡ	ತಮಿಳು	ಮಲಯಾಳಂ	ತೆಲುಗು	ತುಳು
ಅಕ್ಕ	ಅಕ್ಕ	ಚೇಚ್ಚಿ, ಚೇಟತ್ತಿ	ಅಕ್ಕ	ಅಕ್ಕೆ
ಅಣ್ಣ	ಅಣ್ಣನ್	ಚೇಟ, ಜೈಷ್ಠನ್	ಅನ್ನ	ಅಣ್ಣೆ
ಅಜ್ಜ	ತಾತ	ಅಪ್ಪುಪ್ಪ	ತಾತ	ಅಜ್ಜೆ
ಅಜ್ಜಿ	ಪಾಟಿ	ಮುತ್ತಶ್ಚಿ / ವೆಲಿಯಮ್ಮ	ಅವ್ವ	ಅಜ್ಜಿ
ಅತ್ತಿಗೆ	-	ಅಣ್ಣಿ	ವದಿನ	-
ಅತ್ತೆ	ಮಾಮಿ / ಮಾಮಿಯಾರ್	ಅಮ್ಮಾಯಿ ಅಮ್ಮ	ಅತ್ತ	ಮಾಮಿ
ಅಳಿಯ	ಮರುಮಗನ್ / ಮಾಪ್ಪಾ	ಮರುಮಗನ್	ಅಲ್ಲುಡು	ಮರ್‌ಮಾಯಾ
ಗಂಡ	ಕಣವ (?)	ಭರ್ತಾವ್	ಮೊಗಡು	ಕಂಡನಿ
ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ	ಸಿತ್ತಪ್ಪ	ಎಳೆಪ್ಪ / ಚಿಟ್ಟಪ್ಪ	ಬಾಬಾಯಿ	ಸಿದ್ದಮ್ಮ
ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ / ಚಿಗವ್ವ	ಸಿತ್ತಿ	ಚಿಟ್ಟಿ, ಎಳೆಮ್ಮ	ಪಿನ್ನಿ	ಸಿದ್ದಪ್ಪೆ
ತಂಗಿ	ತಂಗಚ್ಚಿ	ಅನುಜತ್ತಿ	ಚೆಲ್ಲಿ	ಮೆಗ್‌ದಿ
ತಂದೆ	ಅಪ್ಪನ್	ಅಚ್ಚನ್	ತಂದ್ರಿ	ಅಮ್ಮೆ
ತಮ್ಮ	ತಂಬಿ	ಅನುಜನ್	ತಮ್ಮುಡು	ಮೆಗ್ಯ
ತಾಯಿ/ ಅಮ್ಮ	ಅಮ್ಮ	ಅಮ್ಮ	ತಲ್ಲಿ/ ಅಮ್ಮ	ಅಪ್ಪೆ
ದೊಡ್ಡಪ್ಪ	-	ಮುತ್ತಪ್ಪ	ಪೆದ್ದ ನಾನ್ನ	ಮಲ್ಲಮ್ಮ

ದೊಡ್ಡಮ್ಮ / ದೊಡ್ಡವ್ವ	-	ಮೂತಮ್ಮ	ಪೆದ್ದಮ್ಮ	ಮಲ್ಲಪ್ಪೆ
ನಾದುನಿ	-	ನಾತೂನ್	ಮರದಲು	ಮೈತೆದಿ
ನೆಗ್ಯಾನಿ / ಓರೆಗಿತ್ತಿ	-	-	ತೋಟಿ ಕೋಡಲು	-
ಮಗ	ಮಗನ್	ಮಗನ್	ಕೊಡಕು	ಮಗೆ
ಮಗಳು	ಮಗಳ್	ಮಗಳ್	ಕೂತುರು	ಮಗಳ್
ಬಾವ	ಮಾವ / ಮಾಮನಾರ್	ಅಮ್ಮಾವನ್	ಮಾಮ	ಬಾವೆ/ ಮೈದುನ
-	-	ಮರಿದಿ	ಮೈತ್ನೆ	-
ಮೊಮ್ಮಗ		ಪೌತ್ರನ್	ಮನವಡು	ಪುಳ್ಳಿ
ಮೊಮ್ಮಗಳು		ಪೌತ್ರಿ	ಮನವರಾಲು	
ಷಡ್ಡಕ	-	-	ತೋಡಲ್ಲಡು	ಸಡ್ಡಗೆ
ಸವತಿ	-	ಗಂಡಾನಮ್ಮ	ಸವತಿ	-
ಸೊಸೆ		ಮರುಮಗಳ್ / ಮರಿಯೊಳ್	ಕೋಡಲು	ಮರ್ ಮಾಳ್
ಹೆಂಡತಿ	-	ಭಾರ್ಯಾ	ಪೆಳ್ಳಾಂ	ಬುಡೆದಿ
ಬಾವ	ಅಳಿಯನ್	ಅಳಿಯನ್	ಬಾವ	ಬಾವೆ

ಇತರ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು

ಗ್ರಾಹಕ		ಪದಿವ್ಕಾರನ್		ಗಿರಾಕಿ
ಮಾಲೀಕ		ಭೂಉಡಮಸ್ತನ್	ಜಮೀನ್ದಾರು	
ಯಜಮಾನ		ಮೊದಲಾಳಿ / ಉಡಮಫನ್	ಯಜಮಾನಿ	
ರೋಗಿ		ರೋಗಿ	ರೋಗಿ	
ವ್ಯಾಪಾರಿ		ಕಚ್ಚವಡಕಾರನ	ವ್ಯಾಪಾರಿ	
ವೈದ್ಯ		ವೈದ್ಯನ್	ವೈದ್ಯುಡು	
ಸೂಳೆ		ವೇಶ್ಯ		ಸೂಳೆ
ಸೇವಕ	-	ಸೇವಕನ್	ಸೇವಕುಡು	ಚಾಕ್ರಿದಾಯಿ
ಸ್ನೇಹಿತ	ಸುನೇಗಿತನ್ / ನನ್ನನ್	ಸ್ನೇಹಿತನ್	ಸ್ನೇಹಿತುಡು	ದೋಸ್ತಿ

ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳು ನೆರವಾಗಬಹುದು.

—

ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಂ ಹಾಗೂ ತುಳು ಭಾಷೆಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವರು ಡಾ. ಮೋಹನ್ ಕುಂಟಾರ್, ಪ್ರೊ. ಎ. ವಿ. ನಾವಡ ಹಾಗೂ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯ ಬಂಧುಸೂಚಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದವರು ಶ್ರೀ ಸಿ. ವೆಂಕಟೇಶ್, ಇವರಿಂದ ಒ ದಗಿರುವ ಸಹಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇ. ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಕೋಶ

ಅಡ್ಡ ಹೆಸರು	Nick Name
ಆಡು ಮಾತು	Colloquial Language
ಅರ್ಥ ಭಿನ್ನತೆ	Semetic difference
ಏಕ ಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯ	Monolingual Community
ಒಳಬಾಂಧವ್ಯ	Semi- endogamous
ಕುಲನಾಮ	Surname
ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧಿ	Family twin relation
ಗಾದೆ	Proverb
ಜಾನಪದಶಾಸ್ತ್ರ	Folklore
ದ್ವಿಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯ	Bilingual Community
ದ್ವಿಸ್ತರತೆ	Diaglossia
ನಿರ್ದಿಷ್ಟ	Specific
ಪರಿಚಯ ಸೂಚಕ	Reference term
ಪಿತೃ ಮೂಲನಾಮ	Patronymic
ಪ್ರವರ್ಗ	Category
ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ	Regional dialect
ಬಂಧುಗಣ	Kinset
ಬಂಧು ವರ್ಗ	Kinclass
ಬಂಧು ಸಮೂಹ	Kin group
ಬಂಧುತ್ವ ಸೋದರಿಯರು	Classificatory Sisters
ಬಹುಭಾಷಿಕ ಸಮುದಾಯ	Multilingual Community
ಭಾಷಾ ಆಧುನೀಕರಣ	Language Modernization
ಭಾಷಾ ಒಲವು	Language Attitude
ಭಾಷಾ ಪ್ರಭೇದ	Dialect
ಭಾಷಾ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ	Language Standardization

ಭಾಷಾ ಬದಲಾವಣೆ	Language Change
ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ	Language use
ಭಾಷಾ ವೈತ್ಯಾಸ	Linguistic variation
ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯ	Speech community
ಭಾಷಾ ಕ್ರಿಯೆ	Speech function
ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ	Anthropology
ಮಾನವ ಕುಲಶಾಸ್ತ್ರ	Ethnology
ಮಾತೃ ಮೂಲನಾಮ	Matronymic
ರಕ್ತ ಬಂಧು	Blood relative
ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧಿ	Consanguinal
ವಂಶಾವಳಿ	Pedigree
ವಾರ್ಗಿಕ	Generic
ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧಿ	Affinal
ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮ	Personal name
ವೃತ್ತಿಸೂಚಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧ	Profession twin relationship
ವೈರುಧ್ಯ ಸಂಬಂಧ	Inverse Correlation
ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ತತ್ವ	Hierarchical principle
ಸಂಬಂಧಸೂಚಕ	Kinship term
ಸಂಬೋಧನ ಸೂಚಕ	Addressing term
ಸಮಾನಾಂತರ ಸಂಬಂಧಿ	Parallel Kin
ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ	Sociology
ಸಮಾಜೀಕರಣ	Socialization
ಸಮುದಾಯ ಭಾವನೆ	Community sentiment
ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅರ್ಥ	Contextual meaning
ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಳಿ ಸಂಬಂಧ	Social twin relationship
ಸಾಮಾಜಿಕ ಉಪಭಾಷೆ	Social dialect
ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಲನಶಾಸ್ತ್ರ	Social dynamism
ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ	Social Control
ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ	Social Change
ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರ	Socio linguistic

ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ	Social structure
ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ	Social class
ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧ	Social relation
ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮೂಹಗಳು	Social group
ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರ ವಿನ್ಯಾಸ	Social stratification
ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ	Social status
ಸ್ಥಳನಾಮ	place name
ಸೋದರ ಬಂಧು	Cross cousin
ಹೊರಬಾಂಧವ್ಯ	Exxagamy

ಈ. ಗ್ರಂಥ - ಲೇಖನಸೂಚಿ

ಕನ್ನಡ

ಅಂಗಡಿ ಎಸ್.ಎಸ್., ೧೯೯೮, 'ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ - ಮರಾಠಿ ದ್ವಿಭಾಷಿಕತೆ' ಶೋಧನ ಪಾರ್ವತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶ. ಯರಝರವಿ ಅಂಗಡಿ ಎಸ್.ಎಸ್., ೧೯೯೯ - ೨೦೦೦, ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು (ಅವ್ಯ, ಅಮ್ರ, ಅಪ್ಪ, ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ನಾದಿನಿ), ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ೩೬ - ೪೨ (ಸಂ), ಕೆ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಕಲಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ., ೧೯೮೯, 'ಕನ್ನಡ ನಾಮ ವಿಜ್ಞಾನ' ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ೧೯೮೧, 'ಕರ್ನಾಟಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಮಗಳು', ವಾಗರ್ಥ ಬಾಪ್ಪೋ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ೧೯೯೩, 'ಅಭ್ಯಯಿಂದತ್ತಿಗೆಯೆಂಬ ಮಾತನ್' ಹೊಸತು ಹೊಸತು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ ಎಂ., ೧೯೯೮, 'ವಚನಕಾರರ ಕಳ್ಳಿ - ಬಳ್ಳಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ', ವಚನಶೋಧ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.

ಬೆಂಗಳೂರು

ಜೋಗನ್ ಶಂಕರ., ೧೯೯೫, ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜ ಜೀವ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು.

ನಾರಾಯಣ ಕೆ. ವಿ. ಮತ್ತು ಇತರರು., ೨೦೦೦, 'ಭಾಷೆ ವಿಶ್ವಕೋಶ - ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಪಾಂಡುರಂಗ ಬಾಬು ಡಿ., ೧೯೯೮, 'ಣೇ ಮೀ ಲೇ' ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂ. ೫, ಸಂ - ೧ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಪೀಟರ್ ಜೆ. ಕ್ಲಾಸ್, ೧೯೮೭ 'ತುಳುವ ದರ್ಶನ' ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಎ. ವಿ. ನಾವಡ ಮತ್ತು ಸುಭಾಶ್ಚಂದ್ರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗ ಕುಂದಾಪುರ.

ಮಹಾದೇವಯ್ಯ ಪಿ., ೨೦೦೧, 'ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಸೂಚಕ ಪದಗಳು' ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಂಚಿಕೆ ೫೦ (ಸಂ) , ಕೆ. ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ.

ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ ತೀ. ನಂ., ೧೯೮೩, (ತ್ಯ ಆ) 'ಏನಿ ಗಡಿಂ ರೀ' ಸಮಾಲೋಕನ, ಶಾರದಾ ಮಂದಿರ, ಮೈಸೂರು.

ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣಭಟ್., ೧೯೯೨, 'ಅತ್ತಿಗೆ' ವಿಚಾರ ಪ್ರಪಂಚ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಪುತ್ತೂರು.

ಸೋಮಶೇಖರಗೌಡ ೨೦೦೦ 'ಭಾಷೆ ರಚನೆ ಬಳಕೆ' ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್

Balasubramanian G., 1999, 'Language and power in the rural context of Tamil Nadu' Indian Linguistics, Volume 601 – 4

Brown Roger W and Margurete Ford., 1966 'Address in American English' Dell Hymes Education Language in culture and Society (Horper & Row, New York)

Jampt Holmes., 1992 An Introduction to Socio linguistics Longman London New York

Joseph N., 1980, Cultural Impacts in Kinship Terms Sociolinguistics and Dialectology (Edit S. Ages sthlalingom & K. Karunakaran. Annamalai University.

Firth J.R., 1966, On Sociological Linguistics in language in culture and society.

Manuel M., 1981, 'Some Unique Kinship terms current in a dialect of Kany Kumari, District' IJDL – Vol – x

Misra K.S. 1977, 'Terms of Address and second person pronominal us age in Hindi' A Sociolinguistic study Bahri Publication Pvt. Ltd.

Peter Trudgill., 1974, 'Sociolinguistic An introduction' Penguin Book Ltd.

Sharma D. D., 1985, 'Kinship terms of reference in Kumaunim' (A Socil linguistic Apprasial) IJDL 15 : 2

Sreedhar M.V., 1980 Correlation Between Marriage Practices and Kinship Terms in some Dravidian Language 'Sociolinguistics and Dialectology Ed – S. Agesthialingom K. Karunakarna, Annamalai University, Annamalai Nagar.